

ע"פ 16582/09/19 - אלון מזרחי נגד מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים פליליים

עפ"ת 16582-09-19 מזרחי נ' מדינת ישראל 21 נובמבר 2019

בפני הרכב כב' השופטים:
י. גריל, שופט עמית [אב"ד]

א. לוי, שופט

א. אלון, שופטת

המערער:

אלון מזרחי

ע"י ב"כ עוה"ד תומר גונן

נגד

המשיבה:

מדינת ישראל

באמצעות פרקליטות מחוז חיפה (פלילי)

ע"י ב"כ עוה"ד מוחמד מולא

הודעת ערעור מיום 8.9.19 על הכרעת הדין המשלימה של בית משפט השלום בחיפה מיום
29.4.19 ועל גזר הדין מיום 18.7.19 (סגן הנשיא, כב' השופט גיל קרזבום) בתיק גמ"ר
1426-06-15.

פסק דין

כללי

זהו גלגולה השני של פרשה זו בפנינו במסגרת ערעור על פסק-דין.

המערער שלפנינו, מר אלון מזרחי, הואשם והורשע (ביום 7.9.17) בבית-משפט השלום לתעבורה (גמ"ר 1426-06-15, ס. הנשיא, כב' השופט גיל קרזבום) בעבירות שעניינן **גרימת מוות ברשלנות**, בניגוד לסעיף 304 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "**חוק העונשין**") וסעיפים 64 ו-40 לפקודת התעבורה [נוסח חדש] ועבירה של **אי-מתן זכות קדימה להולך-רגל במעבר חצייה**, בניגוד לתקנה 67 לתקנות התעבורה התשכ"א-1961. נגזר לו ביום 24.4.18 עונש מאסר בן 12 חודשים, 7 חודשי מאסר על תנאי וכן פיצויים למשפחות המנוחות. על הרשעתו זו בדין הוא ערער לפנינו. כפי שציינו במסגרת פסק-דיננו מיום 24.7.18, במסגרת אותו ערעור, העלה הסנגור המלומד, עו"ד תומר גונן, תרחיש עובדתי לקרות התאונה, שעושי להותיר ספק סביר בדבר אשמתו של הנאשם בגרימת התאונה, שבמסגרתה מצאו מותן המנוחות, הגב' עתידה אטקין ז"ל והגב' מרגריטה שפירא ז"ל. לנוכח הטענה, שתרחיש זה כלל לא נבחן על-ידי הערכאה הראשונה (שכן כלל לא הובא לפניו) מצאנו לנכון להנחות את בית-המשפט קמא להיזקק למומחיות מקצועית כדי לנתח את הממצאים אשר הובאו לפנינו ואת התרחישים העובדתיים האפשריים הרלבנטיים כולם (כולל זה שהועלה לראשונה לפנינו על-ידי הסנגור). הבהרנו את המסגרת המשפטית, המאפשרת מינוי מומחה כאמור; עמדנו על הטעמים המיוחדים אשר חייבו, לטעמנו, במקרה מיוחד זה מינוי של מומחה כאמור ואף קבענו קווים מנחים לדמותו של המומחה המבוקש: בוחן תנועה (חוקר תאונות בעברו, אשר נכון להיום איננו עוסק במתן חוות-דעת מטעם משטרת ישראל ואף לא נתן חוות-דעת למשטרת ישראל בחמש השנים האחרונות). הנחינו, שהמומחה יקבל לידי את מכלול חומרי החקירה הרלבנטיים בתיק (דו"חות בוחנים, דו"חות רפואיים ביחס למנוחות, ממצאי ניסויים שנערכו על-ידי הבוחנים המשטרתיים ועל-ידי מומחה ההגנה, פרוטוקולי הדיון בבית-המשפט, אמרתה של הגב' שפירא ז"ל בפני הבוחן,

סיכומי הצדדים וטיעוניהם בפנינו בערעור וכן כל חומר נוסף שאותו יראו לנכון הצדדים להעביר לעיונו). ביקשנו שהמומחה יחווה דעתו בדבר ההיתכנות הטכנית של התרחשות התאונה המדוברת בהתאם לתרחישים השונים אשר הוצגו על-ידי הצדדים לאורך ההליכים.

בית-משפט השלום פעל לאור הנחיותינו האמורות, מינה מומחה, העומד בכל ההנחיות הללו, קיבל לידי את חוות-דעתו, אפשר לצדדים לחקרו בחקירה נגדית ולבסוף הכריע את הדין מתוך התחשבות גם בחוות-הדעת האמורה. יצוין, כי בית-המשפט קמא חזר והרשיע את הנאשם בעבירות שיוחסו לו אך מצא לנכון להקל קמעא בעונש הנגזר בשים לב לעינוי-הדין שהיה מנת חלקו ולזמן שחלף מאז ביצוע העבירות והגשת האישום ועד למתן גזר-דינו.

הכרעת-דין אחרונה זו כמו-גם גזר-הדין הם מושא הערעור המונח לפנינו כעת.

את פסק-דיננו הנוכחי יש לקרוא בכפיפה אחת וכמקשה אחת ביחד עם פסק-דיננו הקודם בעניינו של המערער, מיום 24.7.18; לפיכך, נמלט לחזור על הדברים האמורים שם. המבקש להשקיף על התמונה המלאה יתבקש לעיין גם באותו פסק-דין.

עובדות האישום

המערער הואשם בכך שביום 9.9.14, בשעת ערב (20:40), **פגע רכב בו נהג במנוחות** (הגב' אטקין ז"ל והגב' שפירא ז"ל) **וכתוצאה מכך, מצאו השתיים את מותן**. התאונה ארעה בסמוך לבית מס' 181 ברח' יד לבנים שבחיפה.

ההליכים בערכאה הראשונה בגלגול הראשון

תשובת המערער לאשמות

המערער כפר באשמות שיוחסו לו. הוא טען, כי התאונה שבמסגרתה מצאו שתי המנוחות את מותן הייתה תאונה בלתי-נמנעת שכן בנסיעתו בכביש הנ"ל, הוא לא יכול היה כלל ועיקר להבחין במנוחות כשירדו מהמדרכה לכביש; לפיכך, לא יכול היה המערער למנוע את התאונה הטראגית.

המחלוקת בין הצדדים במסגרת הגלגול הראשון

המחלוקות העובדתיות אשר מופו על-ידי בית-המשפט קמא כבר במסגרת הכרעת-דינו הראשונה היו אלו -

- (א) האם הגב' שפירא ז"ל מצאה מותה כתוצאה מהתאונה או שמא כתוצאה מדלקת-ריאות בה לקתה במהלך אשפוזה **בעקבות** התאונה (משך 3 שבועות);
- (ב) מה הייתה **מהירות נסיעת רכבו** של המערער בזמן התאונה (מעל 40 קמ"ש גרסת התביעה או מהירות נמוכה יותר לפי תפיסת ההגנה);
- (ג) **מקום חציית הולכות הרגל** - כשהתביעה סברה שהיה זה על-גבי מעבר חצייה ואילו ההגנה סברה שהתאונה ארעה מספר מטרים לאחר מעבר החצייה;

(ד) **כיוון חציית הולכות הרגל** - לדעת התביעה החצייה נעשתה משמאל לימין ביחס לכיוון נסיעת המערער ואילו ההגנה סברה שהחצייה נעשתה מימין לשמאל;

(ה) **שדה הראייה** שעמד לרשות המערער בכיוון נסיעתו;

(ו) סוגיית **ההתרשלות של המערער** בגרימת התאונה, שהיא פועל יוצא של ההכרעה בסוגיות העובדתיות הנ"ל.

עיקרי הכרעת-הדין בגלגול הראשון

בית-המשפט קמא הכריע, כזכור, בכל אחת מהמחלוקות האמורות בהסתמך על הראיות שאותן גבה: בכל הנוגע לקשר הסיבתי למותה של הגב' שפירא, בהסתמך על רישומי הרופאים שטיפלו בה בבית-החולים ועל עדויותיהם הוא קבע שהתאונה הייתה הסיבה להידרדרות במצבה עד למותה ולפיכך כי הוכח קשר סיבתי ברור בין התאונה לבין המוות.

בית-המשפט קמא קבע שאמרתה של הגב' שפירא בפני חוקר בבית-החולים (ת/20), שבמסגרתה עמדה על כך שחצתה במעבר-חצייה ואף עצרה לשנייה (כשחברתה, הגב' אטקין לא עצרה והמשיכה בחצייה ברצף) ואז פגע בה הרכב וכן על כך שהחצייה הייתה משמאל לימין, קבילה. עם זאת, אמרתה בפני בתה, הגב' כגן, כפי שהדברים התבטאו בעדותה של כגן בבית-המשפט, נדחו כבלתי-קבילים מפאת היעדר סמיכות-זמנים בין מועד קרות התאונה לבין המועד בו הם נאמרו.

על-סמך שורה של נתונים (דבריו של המערער עצמו במשטרה, קיום שבר בשמשת כלי-הרכב (ולא במכסה המנוע), הנתון לגבי מהירות נסיעתו של העד דניאל מיכאל (כעולה מ-44/ת), קבע בית-המשפט קמא, שמהירות נסיעת המערער בזמן הפגיעה הייתה 40 קמ"ש (אף כי הראיות הצביעו על מהירות גבוהה מזו). בכל הנוגע למקום התרחשות התאונה, קבע בית-המשפט קמא שהדבר היה על-גבי מעבר החצייה. קביעה זו נעשתה על-סמך דברי הגב' שפירא בבית-החולים (ת/20), דברי המערער עצמו בזירה באוזני השוטר מזרחי דוד (דו"פ ת/37), גרסת העד מיכאל דניאל, מקום עצירת הרכב ומשמעותו בהתאם לקביעת הבוחן המשטרתי, תנאי השטח במעבר החצייה ומשמעותם בהתאם לדברי הבוחן מר אריסאן (ת/27), דחיית עדות המערער בבית-המשפט וכן כיוון פיזור דפי מודעות שהחזיקה הגב' שפירא (ת/25 ו-ת/9).

ביחס לכיוון חציית הולכות הרגל הובאה שורה של ראיות, אשר פורשו על-ידי הצדדים באורח הפוך. האמור הוא בכיוון הנזקים ברכב, באמרתיה של הגב' שפירא ז"ל, חוות-דעת המכון לרפואה משפטית ביחס למנח בו הייתה הגב' אטקין ז"ל ברגע הפגיעה ומסלול הליכת המנוחות מביתן ועד למקום התאונה.

התביעה טענה, שיש לפרש ראיות אלה, כך שהן מלמדות שכיוון החצייה היה משמאל לימין (ביחס לכיוון נסיעת המערער) ואילו ההגנה טענה שיש לפרשן באורח המלמד על חצייה מימין לשמאל דווקא.

המחלוקת ביחס לדרך פרשנות דבריה של הגב' שפירא ז"ל נעוצה בכך, שהיא השתמשה בביטוי "ואנחנו חצינו משמאל לימין". לא ברור ביחס למה התכוונה המנוחה שהאמור בחצייה משמאל - ביחס לרכב המערער או ביחס לכיוון הליכתו. לנוכח מסלול הליכתן של המנוחות "בירידה כשבצד ימין יש הר", בהתחשב במיקום הפגיעה בגופה של הגב' שפירא ולנוכח עדות הבוחן אשר גבה את דבריה, בא בית-המשפט קמא לכלל מסקנה שהמנוחה התכוונה לכך שחצתה את הכביש משמאל לימין ביחס לכיוון נסיעת המערער ולא להיפך.

עם זאת קבע, שמשקל ראיה זו אינו גבוה בהתחשב באי-הבהירות אשר פורטה לעיל ובמצבה בעת מסירת הדברים. בית-

המשפט דחה את גרסת המערער בפניו, שהחבטה שאותה חש בשעת התאונה הגיעה מימין ולפיכך, שיש ללמוד מכך שהחצייה הייתה מצד זה, בהתחשב בדבריו באוזני הבוחן מזרחי בשטח. עוד דחה בית-המשפט בהקשר זה את טענת מומחה ההגנה שלפיה העובדה שהעד דניאל לא הבחין במנוחות חרף העובדה שנסע מאחור ומשמאל מלמדת שהחצייה הייתה מימין דווקא. בית-המשפט קמא דחה בהקשר זה הן את חישוביו של מומחה ההגנה הן את ההנחה שהיה על דניאל להבחין בהולכות הרגל בשים לב למרחק הרב היחסית בו עמד מהן בשעת התרחשות התאונה או סמוך לפניה. ניתוח ממצאי הנזקים על חזית כלי-הרכב הביאה את בית-המשפט קמא לדחות את טענת מומחה ההגנה, שלפיה רק הולכת-רגל אחת נפגעה מחזית הרכב וקבע, על-סמך ממצאי הבוחן שלפיהם הגב' אטקין נפגעה ראשונה מחזית הרכב וחווה "הטלה קלאסית"; הגב' שפירא נפגעה מחזית הרכב אחריה וחווה "הטלה קלאסית" גם היא (ואולי "מעוף פינתי" לנוכח סמיכות הפגיעה לאזור פנס ימין). גם בשאלת כיווני הנזקים שנגרמו, קיבל בית-המשפט את עמדת הבוחן ודחה את עמדת מומחה ההגנה. עמדת הבוחן מבוססת על הנזק ברכב - שתי פגיעות המתחילות בצד שמאל כשטוחות ומעמיקות לימין מה שגרם לכנף דופן ימין לבלוט ימינה; מכאן, שהחצייה הייתה משמאל לימין. בית-המשפט מנמק הכרעתו בשתיים - צורת המעיכה בפגוש הקדמי קרוב לפינה הימנית וקביעת כיוון תנועת הנזקים שנוצרו כתוצאה מהטלת הגב' אטקין על הרכב מהפגוש דרך מכסה המנוע ועד לשמשה.

כיווני הנזק חיזקו, אפוא, בעיני בית-המשפט קמא את הממצא שלפיו הולכות הרגל הלכו משמאל לימין ביחס לכיוון נסיעת המערער.

הצטברות שורה של ראיות גם הביאה את בית המשפט קמא לשלול באופן מוחלט את הטענה, שלפיה הנזק בדופן ימין נגרם כתוצאה מפגיעה ישירה בגב' אטקין. טענה זו, כך נקבע, לא זכתה לאישוש ראיתי כלשהו. אי-פגיעה בגב' אטקין בדופן ימין מחזקת את הקביעה שהחצייה הייתה משמאל לימין ביחס לכיוון נסיעת המערער.

ד"ר גיפס מהמכון לרפואה המשפטית, בעדות אשר התקבלה על-דעת בית-המשפט קמא כמהימנה ומקצועית מאוד, מסרה שהיא מעריכה, כמיטב יכולתה שגופה של הגב' אטקין ז"ל נפגע בצד האחורי-ימני; הסיכוי לפגיעה בצד אחר, בהתחשב באופי הפגיעות הוא לדבריה, "קלוש"; הסבירות לכך "יותר נמוכה". שבר הפריקה בברך ימין לעומת היעדר שבר בברך שמאל מלמד על הסתברות גבוהה יותר למגע ראשוני מימין של הגוף.

על-סמך חוות-דעתה המקצועית ועדותה של הגב' גיפס, קבע בית-המשפט קמא כי הפגיעה הראשונית בגב' אטקין ז"ל הייתה באמצעות הפגוש הקדמי בחלק האחורי ימני של גופה. בממצא זה יש לתמוך, כך נקבע, בטענה שהגב' אטקין ז"ל חצתה את הכביש משמאל לימין ביחס לכיוון נסיעת המערער. קביעה זו נעשתה "ברמת מאזן הסתברויות ברמה הבינונית". כקביעה ברמת מאזן הסתברויות ברף הנמוך אימץ בית-המשפט קמא את עדותו של ד"ר גרונר, אשר הסיק, ביחס לפגיעה במנוחה, הגב' שפירא ז"ל שהרכב פגע בצידה הימני.

על בסיס המכלול אשר תואר לעיל (כיוון הנזקים לרכב, קיומם של שני מוקדי-נזק בחזית הרכב ושלילת האפשרות שהגב' אטקין נפגעה מדופן ימין של הרכב, גרסת הגב' שפירא ז"ל והעובדה שהגב' אטקין ז"ל נפגעה בצד האחורי ימני של גופה), קבע בית-המשפט קמא **שהמשיבה הוכיחה מעבר לספק סביר את כיוון החצייה, קרי משמאל לימין ביחס לכיוון נסיעת המערער.**

בהסתמך על ניסוי שדה-ראייה שנערך לנאשם על-ידי הבוחן, סנ"צ רומן ברונשטיין, על ראיות ביחס למצב התאורה באזור מעבר-החצייה המדובר, קבע בית-המשפט קמא שהמערער יכול היה להבחין בהולכות הרגל ככל שחצו משמאל לימין ממרחק של 49 מ' וככל שחצו מימין לשמאל ממרחק 65 מטרים. ב"אזור מעבר החצייה" קבע בית-המשפט, כי

ניתן להבחין עוד לפני הנקודה בה מבחינים בהולכות הרגל לנוכח קיומם של תמרורים מוארים מעל למעבר.

בית-המשפט קמא אף דחה טענת ההגנה, שלפיה מחדלי חקירה במקרה זה מחייבים זיכוי של המערער מאשמה. הוא היה ער לכך שקיימים במקרה זה מחדלי-חקירה; אך הללו, כך נקבע, לא פגעו ביכולתו של בית-המשפט להגיע לממצאיו ואין בהם כדי לקפח את הגנת המערער או להותיר ספק באשר לאשמתו. בית-המשפט מנה מחדלים אלו והבהיר מדוע אין בהם כדי להצדיק זיכוי של המערער:

(א) תיעוד חסר של חקירתו המשטרית של המערער (פגם שרופא על-ידי הקלטת החקירה בידי המערער ותמלולה בידיו);

(ב) "הינעלות" של הגורם החוקר על אופציית החצייה משמאל לימין תוך זניחת האפשרות של חצייה מימין לשמאל. בית-המשפט קבע שהמטרה לא הזניחה את בדיקת האופציה של חצייה מימין לשמאל תוך עריכת ניסוי בהתחשב באפשרות זו;

(ג) התיישבות של הבוחן אריסאן עם קו שהותווה על-ידי קצין הבוחנים; בית-המשפט ציין שלא התרשם שהבוחן הוגבל בעבודתו בדרך כלשהי, ביצע את פעולות החקירה החיוניות ולפיכך, כי אין בסיס לטענה האמורה כלל ועיקר.

בית-המשפט קמא גם בחן את השאלה אם קיימת היתכנות מעשית לכך שעניין לנו כאן בתאונה בלתי-נמנעת במובן, שמהרגע בו יכול היה המערער להבחין במתלוננות ועד לרגע התאונה חלף זמן קצר מזה הדרוש לבלימת הרכב במועד. לנוכח הקביעה, שלפיה הולכות הרגל חצו את הכביש משמאל לימין ביחס לכיוון נסיעת המערער וכן שמהירות הרכב לא פחתה מ-40 קמ"ש והמערער יכול היה להבחין במנוחות ממרחק 49 מ' ובשים לב לכך ששחזור התאונה נעשה מרגע ירידת המנוחות לכביש מאי-התנועה (כפי שעשה הבוחן), בא בית-המשפט קמא למסקנה, שהן ביחס לגב' אטקין ז"ל הן ביחס לגב' שפירא ז"ל עניין לנו כאן בתאונה נמנעת. פורט, שמרחק הבלימה במהירות של 40 קמ"ש היה 19.76 מ', ומשהמערער צריך היה להבחין בה ממרחק 49 מטרים היה הרכב נעצר 29 מ' לפני נקודת הפגיעה. במהירות 50 קמ"ש הייתה העצירה מבוצעת 22 מ' לפני נקודת הפגיעה. בכל הנוגע לגב' שפירא ז"ל, הרי שבמהירות 40 קמ"ש היה צריך המערער להיעצר 26 מ' לפני נקודת הפגיעה ובמהירות 50 קמ"ש היה צריך לבלום 22 מ' לפני נקודת הפגיעה. מכאן, קבע בית-המשפט **שבכל מקרה בו הולכות הרגל חצו משמאל לימין, יכול היה המערער לעצור את רכבו במרחק מזערי של 22 מ' ממעבר החצייה, ככל שהיה מבחין באחת מהולכות הרגל ובולם את רכבו בזמן.**

בית-המשפט קמא אף ציין, שגם אילו הפחית שיעור מסוים מתוצאות ניסוי שדה הראייה שבוצע (מפאת שהמערער היה מודע למטרת הניסוי ולקיומן של הולכות הרגל), לא הייתה לכך כל משמעות במקרה זה, שכן מרחק העצירה במהירות 40 קמ"ש הוא 19.76 מ' ובמהירות 50 קמ"ש - 26.89 מ', מרחקים קטנים באורח משמעותי (בעשרות אחוזים) משדה הראייה שנמדד (49 מ').

במישור האחריות המשפטית קבע בית-המשפט קמא, שהמערער הפר את חובתו כלפי הולכות הרגל, הקבועה בתקנה 67 לתקנות התעבורה, לאפשר להולכי-רגל להשלים חצייתם בבטחה בהתקרב רכב למעבר חצייה והחובה, להאט את הרכב אם הולך-רגל עומד על המדרכה בסמוך למעבר חצייה וניכר שבכוונתו לחצות את הכביש ולתת לו את זכות הקדימה. בית-המשפט קמא עמד על כך שמדובר בחובה מוגברת של הנהג (כפי שנקבע בפסיקה). לנוכח יכולתו להבחין בהן והיעדר טעם סביר כלשהו לכך שלא הבחין בהן במועד, קובע בית-המשפט קמא שהמערער הפר את חובת-הזהירות המוטלת עליו ולפיכך כי גרם את מותן ברשלנותו.

למעלה מהנדרש, ציין בית-המשפט קמא כי גם אילו נקבע שהחצייה בוצעה 3 מ' אחרי מעבר החצייה לא היה בכך כדי להצילו מהרשעה, שכן המדובר במרחק שהוא "בתחום מעבר החצייה" וחובת הזהירות מתקיימת גם במקרה זה, כפי שנקבע בפסיקה.

ההליכים בגלגול השני

עם החזרת התיק לדיון בערכאה הראשונה, איתר השופט קמא מומחה, העונה על ההנחיות שאותן התווינו בהחלטתנו - **מר מאיר אור**, בעברו ראש מחלק התנועה במשטרת ישראל. המומחה נדרש, אפוא, לחוות דעה ביחס למספר סוגיות שבמחלוקת, אשר חייבו התייחסות בהקשר לתאונה הנדונה כאן. הסוגיות אשר דרשו את חוות-דעת המומחה כאמור היו אלו -

(א) **מקום חציית הולכות הרגל** (במעבר החצייה או מעבר לו);

(ב) **כיוון חציית הולכות הרגל** (משמאל לימין או מימין לשמאל ביחס לכיוון נסיעת הרכב);

(ג) אופן התרחשות הפגיעה במנוחות ומאיזה חלקים של הרכב נפגעה כל אחת מהולכות הרגל.

(ד) **מהירות הרכב**, ככל שהיא רלבנטית לאופן התרחשות התאונה;

(ה) **היתכנות גרסת ההגנה, לפיה הולכות הרגל חצו מימין לשמאל, כאשר הולכות הרגל ירדו בהפרש זמנים.**

לשם הכנת חוות-דעתו עיין המומחה בהעתקים של ראיות התביעה וההגנה שהוגשו לבית-המשפט: עדויות, דו"חות רפואיים, דו"חות המכון לרפואה משפטית, סקיצה, דו"ח הבוחן, תרשים ותצלומים שנערכו על-ידי הבוחן המשטרתי, חוות-דעת מומחה מטעם ההגנה, סרטוני שחזור מסלול הליכה וניסוי-שדה של הצדדים ובנוסף תצלומים שנערכו על-ידי העד. כן עיין בפרוטוקול הדיונים בבית-המשפט עד עמ' 192 ובסיכומי בא-כוח המאשימה ובא-כוח הנאשם.

עיקרי חוות-דעת המומחה

המומחה, במסגרת חוות-דעתו מ-2 דצמבר 2018 (סומנה במ/1 בתיק בית-המשפט קמא) סקר את עיקרי הממצאים העולים מתוך הראיות שהובאו בפניו (עדויות הנהג, דו"חות רפואיים של המנוחה אטקין ז"ל (כולל עדותה של ד"ר גיפס בבית-המשפט); דו"חות רפואיים של המנוחה שפירא ז"ל; עדותה של הגב' שפירא ז"ל; עדותו של העד דניאל מיכאל; ומסמכים שנערכו בידי בוחן התנועה ועדותו בבית-המשפט.

הוא עמד בפתח חוות-דעתו על הכלים, שבהם עשה שימוש לקביעת אופן התרחשות הפגיעה וכיוון החצייה (עדויות; ראיות ביחס לנזק לרכב; ראיות ביחס לנזק לגוף; ממצאי הזירה כולל נתוני הטלת הולכי-הרגל); לקביעת מיקום החצייה לאורך קו נסיעת הרכב (עדויות, סימני צמיגים; סימני מריחת סוליית נעל; מיקום החלקים אשר נפלו מהרכב או מהולכי הרגל); נתוני תנאי השטח; מרחק הטלת הולכי הרגל; לקביעת מהירות הרכב עובר לתאונה (עדויות, סימני צמיגים, הערכת נזקי הרכב, מעוף של חלקים שהתנתקו מהרכב; מרחק הטלת הולכי הרגל).

הוא עמד על החלוקה המקצועית המקובלת של צורות הטלת הולכי-רגל פועל יוצא של פגיעת כלי-רכב -

עטיפה (כשהפגיעה מתחת למרכז הכובד של הגוף);

הטלה קדמית (פגיעה מעל למרכז הכובד);

מעוף פינתי (פגיעה בסמוך לאחת מפינות הרכב הקדמיות);

מעוף הגג (פגיעה מתחת למרכז הכובד במהירות גבוהה כשמרכז הכובד של הולך-הרגל גבוה);

סלטה (פגיעה במהירות גבוהה מתחת למרכז הכובד);

הוא עמד על השפעת כיוון החצייה על-פי הנזקים ועמד על 3 החוקים החלים בכגון דא- חוק **התמד** (גוף יתמיד במצבו כל עוד לא הופעלו עליו כוחות חיצוניים); **שינוי בתנע** יתרחש רק **בכיוון בו** פעל עליו הכוח; החוק השלישי - **חוק הפעולה והתגובה** - כשגוף מפעיל כוח על גוף אחר יפעיל הגוף האחר כוח השווה בעוצמתו ומנוגד בכיוונו.

המומחה עמד על כך, שבמקרה כאן מהירות הנסיעה היא גם מהירות הפגיעה שכן לא קדמה לפגיעה בלימה. הוא עמד גם על הקשר בין הנזקים ברכב לבין מהירות הפגיעה לפי הספרות המקצועית. עוד עמד על המודלים המקובלים לקביעת מהירות לפי מרחק ההטלה תוך תיחום התוצאות למינימום ולמקסימום. מכאן, עבר המומחה לניתוח הראיות הקיימות בתיק החקירה.

הוא מיפה את הנזקים לכלי-הרכב לפי תצלומי הרכב (שנערכו בידי בוחן התנועה) (ת/11). הוא פירט את מוקדי הנזק ומיקומם, עמד על כך שלוחית הזיהוי נפלה אך לא נבדקה (אף כי צוין עיוות ושריטה במקום בו נמצאה לוחית הרישוי טרם נפילתה); כן עמד על הנזק בדופן הרכב על הנזק בשמשה הקדמית ועל מיקום נפילת הולכות הרגל בהתאם לעדות הנהג, כתמי-דם שנמצאו באזור בו טופלו והתצלום שצולם בידי עד התביעה מר פבל זלבסקי.

הוא עמד על כך שמקום החצייה אינו נתון במחלוקת ממשית בין המומחים וציין עוד שקיימת סבירות נמוכה לחצייה בתוך שטח הצמחייה במקרה של חצייה משמאל לימין.

כן עמד על הימצאות הדפים שהיו בידי הולכות הרגל מרחק קצר מאוד ממעבר החצייה; כי ניתן לראות נעל לבנה שנשלפה מרגלה של אחת מהולכות הרגל במהלך התאונה.

מכאן, הפעיל המומחה את המודלים השונים לחישוב מרחק ההטלה (מודל סירלה, מודל פואטר וסמית ומודל אוטה) ובא לדעה, כי **מרחקי ההטלה שהתקבלו** בחישוב המודלים השונים על בסיס מהירות פגיעה של 40 קמ"ש נמצאו **בטווח ממוצע בגבולות 9.52-11.91 מטרים**. תוצאה זו **מוציאה מכלל אפשרות את קביעתו הראשונית של מומחה ההגנה, בדבר מרחק של 3.14 מטרים ממעבר החצייה אך עולה בקנה אחד עם קביעתו המתוקנת ועם קביעת הבוחן המשטרתי**.

חישוב **מהירות הרכב** בהתאם למיקום החצייה, לעדות הנהג, למקדם החיכוך ולזמן התגובה עומד **על 40-50 קמ"ש קרוב יותר ל-40 קמ"ש מאשר ל-50 קמ"ש**. החישובים בהמשך נערכו על-ידי בהתאם לערך **המיטיב** עם המערער.

מכאן, עבר המומחה לבדוק את היתכנות גרסת ההגנה, שלפיה הולכות הרגל חצו מימין לשמאל כשהולכות הרגל ירדו בהפרש-זמנים. בהקשר זה הוא בחן הן את גרסת ההגנה בהתאם לחוות-דעת מומחה ההגנה, הן זו, שעלתה מסיכומי

ב"כ המערער.

לפי התיזה שהעלה מומחה ההגנה, הגב' אטקין ז"ל חצתה ראשונה, כשהיא הולכת לפני הגב' שפירא ז"ל, פוגעת בדופן ימין, וראשה מוטח לשמשה תוך ניפוצה. הגב' שפירא ז"ל, המצויה מאחוריה ומימין לה עוברת את המטר בסגירת המרחק אל הגב' אטקין ז"ל במהלך שניה אחת.

המומחה מצא כי גרסה זו איננה אפשרית, שכן אחרי שהגב' אטקין ז"ל נפגעת בדופן, הגב' שפירא ז"ל שנמצאת מאחור, לא תספיק להגיע לנקודת המגע בחזית-הרכב. הרכב מתקדם במהירות 11.11 מטר בשניה; **חזית הרכב תעבור, אפוא, את קו חציית המנוחה מבלי שיפגע בה כלל, אלא לכל היותר תפגע בדופן הרכב מאחור.**

בבחינת הגרסה המוצגת בסיכומי ב"כ המערער דווקא, הגב' שפירא ז"ל היא המובילה בחצייה; הגב' אטקין ז"ל נמצאת מאחוריה וכמטר משמאלה. במקרה כזה, קיימת אפשרות לפגיעה בו-זמנית בשתי הולכות הרגל בנקודות המגע, המיוחסות להן. תרחיש זה מוגדר כפגיעה צדית - פגיעה לפני מרכז הכובד של הגוף (בברך המובילה), פגיעה שתגרום לסיבוב הולכות הרגל סביב ציר מרכז הכובד האנכי של הגוף (סיבוב עם כיוון השעון). במקרה זה הולכת הרגל איננה סופגת את מהירות הרכב כמו בפגיעה חזיתית והמרחק אליו תוטל יהיה קצר משמעותית. ראש הנפגע אינו מוטח קדימה מהפגיעה ברגל. פלג-הגוף העליון יכול להסתובב ולקבל הטיה לצד המכונית. הולכת הרגל המנוחה תימצא בצד ימין בכיוון תנועת הרכב ובמרחק הטלה קצר קדימה. בפגיעה צדית לא ניתן לבצע חישובי הטלה.

המומחה סיכם, **שכיוון הנזק בשמשה הקדמית המנופצת אינו תואם** את הגרסה המתוארת כאן.

גם הפגיעות בגופה של המנוחה, הגב' שפירא ז"ל, אינן עולות בקנה אחד עם גרסת ההגנה, בסיכומיה. לפי גרסה זו, הגב' שפירא ז"ל חצתה מימין לשמאל, נפגעה מחזית הרכב בצד ימין, נשכבה על מכסה המנוע והועפה הצידה ימינה. הנזק בחזית הוא, לפי תיזה זו, מוקד נזק אחד שנגרם מפגיעתה כשתחילת הנזק בימין והמשכו פנימה לשמאל. לדעת ההגנה, האמור בפגיעה במנגנון "מעוף פינתי" מעל לכנף.

הטענה האמורה איננה אפשרית, לדעת המומחה, שכן גוף, הנמצא בתנועה מימין לשמאל ונפגע מחזית צד ימין של הרכב ועולה על מכסה המנוע באלכסון שמאלה בסמוך למרכז הרכב, לא ימשיך הלאה בכיוון תנועתו המקורית לשמאל, שכן הדבר עומד בסתירה לכללים הפיזיקליים הנ"ל. **כשהנפגעת שכובה על מכסה המנוע, אין אפשרות שתשנה את כיוון תנועתה, תבצע תפנית סיבובית על מכסה המנוע ותוטל ימינה בלא שכוח כלשהו יגרום לשינוי כיוון זה.**

פגיעת הגב' שפירא ז"ל היא פגיעה מרכזית ולא פינתית; בפגיעה מסוג זה, סופג הגוף הנפגע את האנרגיה הטמונה בתנועתו המהירה של הרכב ואמור להיות מוטל קדימה ושמאלה כשמדובר בחצייה מימין לשמאל. לפיכך, אילו התקיימה טענת ההגנה, היתה צריכה הגב' שפירא ז"ל להימצא שכובה **משמאל** לרכב **ולא מימין** כפי שנמצאה בפועל. שני מוקדי הנזק הקדמיים על מכסה המנוע נגרמו, לדעת המומחה לנוכח כמותם ואופן פריסתם, לא בידי הולך-רגל בודד אלא בידי שניים. הפגיעות בגופה של הגב' שפירא ז"ל נמצאו מימין ולא משמאל; גם בכך יש כדי לסתור את טענת החצייה מימין לשמאל.

את חוות-דעתו סיכם מר אור כדלקמן -

מכלול הממצאים מלמד **שחציית שתי הולכות הרגל הייתה משמאל לימין בכיוון תנועת הרכב**; לפי נזקי הרכב, הולכות הרגל **הלכו סמוכות זו לזו**; הגב' שפירא ז"ל הלכה מעט לפניו ונפגעה בהתאם לקו הפגיעה הימני מחזית

הרכב. היא נפגעה קשה יותר בפלג גופה התחתון, מעוצמת המכה היא עלתה על מכסה המנוע וירדה דרך קיפול מראת צד ימין והוטלה ימינה וקדימה. הגב' אטקין ז"ל, הלכה לשמאלה של הגב' שפירא ז"ל ומעט מאחור, נפגעה בקו הפגיעה השמאלי סמוך למרכז חזית הרכב ולוחית הזיהוי התנתקה ממקומה ומעוצמת המכה היא הועלתה על מכסה המנוע, פגעה בראשה בשמשה הקדמית וגרמה לניפוצה והוטלה ימינה וקדימה.

הוסיף המומחה וציין, כי בהתחשב בכך שההבדלים בין המומחים ביחס למקום החצייה אינם ממשיים יש לקבוע שמקום החצייה המינימלי הסביר ביותר הוא בסמוך לקצה המרוחק של מעבר החצייה עם כיוון נסיעת הרכב.

מהירות הרכב בזמן המגע נעה בין 40 לבין 50 קמ"ש, קרוב יותר ל-40 קמ"ש.

ביחס לגרסת ההגנה, לפיה הולכות הרגל חצו מימין לשמאל וירדו בהפרש זמנים זו מזו, הרי שהמומחה שלל גרסה זו הן ביחס לגב' אטקין ז"ל הן לגבי הגב' שפירא ז"ל. בכל הנוגע לגב' אטקין ז"ל, הודגש שהפגיעה בה היא צדית ולא פינתית; מיקום הפגיעה הגבוה בדופן ימין אינו מתאים למצב הליכה נורמלי; לא ייתכן שראשה הוטח בשמשה הקדמית באותו זמן בה פגעה ברכה בדופן הרכב. מרחק הטלתה צריך היה להיות קצר מהטלה הנגרמת מפגיעת חזית. גם הנזק בשמשה מתאר כיוון פגיעה משמאל לימין דווקא.

לגבי הגב' שפירא ז"ל - מיקום הנזק ברכב מצביע על פגיעה מרכזית שצריכה הייתה לגרום להטלה **עם כיוון החצייה**. גוף בתנועה שמאלה אינו יכול לשנות כיוון תנועתו המקורית מבלי שהופעל עליו כוח. ריבוי מוקדי הנזק על המכסה ואופן פריסתם מלמדים שנגרמו מפגיעה של יותר מהולכת-רגל אחת. הממצאים הרפואיים מלמדים שהיא נפגעה **בצד ימין של הגוף. אין, אפוא, היתכנות** לגרסת החצייה מימין לשמאל, שבמהלכה נפגעה המנוחה במכה פינתית מחזית ימין, עלתה על מכסה המנוע תוך שינוי כיוון מעופה והוטלה ימינה.

המומחה נחקר בפני בית-משפט השלום לתעבורה על-ידי באי-כוח הצדדים (ביום 31.1.19); ב"כ המאשימה הגיש את השלמת סיכומיו ובשוליהם עתר לאמץ את מסקנות המומחה ובהתאם לכך להותיר את הכרעת-דינה של הערכאה הראשונה מיום 7.9.17 על מכונה.

כן הוגשה השלמת סיכומים מטעם הנאשם. הסנגור שב ועתר לזיכוי של מרשו מאשמה בין השאר על בסיס טעות נטענת במדידת הבוחן את מרחק שכיבתן של המנוחות ביחס למעבר-החצייה (12 מ' ממעבר החצייה ולא 8.8 מטר כפי שקבע הבוחן וביסס על כך את חישוביו). נטען, כי גם מר אור, המומחה מטעם בית-המשפט לא זיהה שגיאה זו וכתוצאה מכך, נגרר לתוצאות שגויות.

הכרעת הדין השנייה

ביום 29 באפריל 2019 ניתנה הכרעת-הדין הנוספת בפרשה זו. המערער שוב הורשע בדינו.

הכרעת-הדין האמורה היא הניצבת בבסיס הערעור הנדון כאן, כמפורט לעיל.

בית-המשפט קמא הדגיש, שהכרעת-הדין "המשלימה" צריך שתיקרא "כפרק-המשך" להכרעת-הדין המקורית, אשר היא עצמה היתה מפורטת וארוכה.

בפתח הכרעת-הדין הזו, העריך בית-המשפט קמא את המומחה שאותו מינה כמי שהכין חוות-דעת יסודית, מנומקת ומבוססת, המעידה היא עצמה על רמת מומחיות גבוהה. הוא ציין, שהמומחה התייחס לכלל הראיות הרלבנטיות, ניתח אותן והגיע למסקנות מבוססות, תוך הפנייה לספרות המקצועית. במהלך עדות המומחה בבית-המשפט, התחזק בבית-המשפט הרושם בדבר רמת מומחיותו הגבוהה של המומחה אשר השיב על כל שנשאל באורח מנומק ולא ניסה לחמוק ממתן תשובות. ניכר גם, כך צוין, שהמומחה הוא בעל ניסיון רב והיכרות עמוקה של הסוגיות שבמחלוקת. גם בחינת הראיות בידי המומחה נעשתה באופן יסודי (הודגם שהמומחה שם ליבו לנעל בסמוך למעבר-החצייה ולצורת הנזק בשמשה, נתונים אשר נעלמו מעיניו של הבוחן).

מכאן, עבר בית-המשפט קמא וסקר את עיקרי מסקנות המומחה ביחס לשאלות שבמחלוקת, כמפורט לעיל וציין, כי מסקנות אלו תואמות באופן מלא ומתיישבות עם הקביעות בהכרעת-הדין המקורית, תוך שהמומחה הצביע על ראיות נוספות, המלמדות על כיוון החצייה ומיקום החצייה.

ההבדל היחיד בין ממצאי הכרעת-הדין המקורית לבין חוות-דעת המומחה נגע לשאלה, איזו הולכת-רגל הקדימה בחצייה את חברתה אך הדגיש, שאין לסוגייה זו כל השלכה, ולו הקלה ביותר על שאלת מיקום החצייה וכיוונה, אחריותו של המערער לגרימת התאונה ותוצאותיה.

צוין, כי ההגנה נטשה בשלב זה את הטענה המקורית, שלפיה נקודת המגע הראשונית של הגב' אטקין ז"ל עם הרכב היתה באיזור החיבור שבין הכנף הקדמית לדלת הנוסע שליד הנהג והעלתה תרחיש חדש (במהלך חקירת המומחה) שלפיה הגב' אטקין ז"ל נפגעה מהדופן הקדמית-ימנית של הרכב כך שהגלגל הימני עלה על כף רגלה ואז פגע ראשה בשמשה הקדמית והיא הוטלה קדימה וימינה. המומחה שלל גם תרחיש זה וגם בית-המשפט בא למסקנה שיש לדחותו.

מכאן עבר בית-המשפט קמא לפרט את עמדת המומחה ביחס לכל אחת מהסוגיות הרלבנטיות לקביעת מנגנון התהוות התאונה (מהירות הרכב, מקום חציית הולכות הרגל - ע"פ חישוב מרחק הטלתן, על-פי תנאי השטח, על-פי מיקום החפצים שנמצא בזירה - הדפים, הנעל, הנזקים על מכסה המנוע ובחזית הרכב, כיוון נזק הניפוץ בשמשה הקדמית) תוך השוואתה לקביעותיו במסגרת הכרעת-הדין הראשונית שלו.

מכאן, עבר בית-המשפט קמא לבחון את התייחסות המומחה לתרחיש החדש שאותו הציגה ההגנה (ולראשונה במסירת חקירתו הנגדית) בכל הנוגע לאופן הטלת הולכות הרגל. בהתאם לתרחיש זה הגב' אטקין ז"ל נפגעה מדופן ימין של הרכב באזור הגלגל הקדמי שעלה על כף רגלה ובהמשך היא פגעה בשמשה הקדמית והוטלה לכביש. בית-המשפט קמא ציין, שגם תרחיש זה אינו יכול להתיישב עם ניתוח הנזקים כמפורט בחוות-דעת המומחה, ובפרט לא עם כיוון הנזקים (משמאל לימין) ועם העובדה שלא יכלו להיגרם מהולכת-הרגל אחת אלא רק כתוצאה מעליית שתי הולכות הרגל על מכסה המנוע.

בית-המשפט קמא אימץ באופן מלא את מסקנותיו של המומחה ואת הסבריו (כפי שפורטו לעיל) גם בעניין זה. הוא מציין, שדי אם נבחן את הנזקים, שתועדו בחזית הרכב כדי לקבוע, שמדובר בפגיעה חזיתית ובהטלה מסוג "עטיפה" ולשלול את טענת ההגנה לפיה מדובר ב"פגיעה פינתית" או "פגיעה שאינה מרכזית" (עד כ-0.3 מ' מדופן ימין).

משגרמה פגיעה קשה במרחק 0.7 מ' מדופן ימין של הרכב, עניין לנו בפגיעה המצויה הרבה מחוץ לתחום "הפגיעה הפינתית".

גם תרחיש "הפגיעה הצידית" (ביחס לגב' אטקין ז"ל) נפסל כבלתי-אפשרי בידי בית-המשפט תוך אימוץ עמדת המומחה בעניין זה. המומחה הבהיר שאופציה זו (שהודגמה בחניון על-ידי ההגנה והוקלטה במסגרת סרטון נ/16) איננה עולה בקנה אחד עם מכלול הממצאים בתיק; המומחה ציין שאין ממצא של מגע, המצביע על פגיעה בדופן הרכב באיזור הגלגל; הגוף צריך היה לקבל הטחה קדימה כך שהראש יפגע בשמשה. במקרה זה, אין זו פגיעה חזיתית (שכן מוקד פגיעת הראש היה לכל היותר 28 ס"מ מהמשקוף). המדובר במגע צד כשאין כמעט הטחה קדימה. המרחק שהגב' אטקין ז"ל צריכה הייתה להיות מוטחת אליו היה צריך להיות מטר או שניים קדימה. משהוטחה וקיבלה מכה בראש (לפי תיזת ההגנה) היא הייתה צריכה להיות מוטחת ימינה ולא קדימה.

בית-המשפט קמא הדגיש - מששתי המנוחות נזרקו קדימה מספר מטרים ונחתו זו בסמוך לזו ושתייהן נמצאו בימין במנח דומה (כשהרגליים לכיוון ההטלה) נשללת האפשרות של פגיעה צדית (אחרת, אילו הגב' אטקין נפגעה מדופן הרכב והגב' שפירא ז"ל מחזיתו או מפיתו, היינו אמורים למצוא את הגב' אטקין ז"ל קרוב הרבה יותר למקום הפגיעה, מה שמאפיין פגיעה בתנועה הצידה כשהתנועה קדימה זניחה יחסית). כמו-כן, צפויה היתה להימצא במקרה זה פגיעה ישירה בדופן ימין של הרכב. אכן, במקרה של פגיעה צדית קרוב לוודאי שלא היתה פגיעה בשמשה או לכל הפחות שהפגיעה היתה משמאל לימין ולא מימין לשמאל. ככל שהגב' אטקין ז"ל אכן הלכה מימין לשמאל כפי גרסת ההגנה, היינו אמורים למצוא בשמשה נזק שכיוונו בהתאם; בפועל, הנזק שנמצא כיוונו הפוך ואינו יכול להתיישב עם גרסת ההגנה.

עוד ציין בית-המשפט קמא, שתרחיש ההגנה עומד בסתירה מוחלטת לממצאי ד"ר גיפס (לפיה הפגיעות בגב' אטקין ז"ל מלמדות על פגיעה מימין ומאחור תוך מתיחת הגו אחורה וימינה (ת/34, עמ' 3)).

מכאן, עבר בית-המשפט קמא לדון בטענות הגנה נוספות. הטענות הללו יובאו להלן בקצירת האומר כמו גם תשובת בית-המשפט קמא לאותן טענות.

א. יש לפקפק בממצאי המומחה על רקע אי-מידת מרכז-הכובד של הולכות הרגל וגובה חזית הרכב. בית-המשפט קבע שאין לכך משמעות מעשית שכן הולכות הרגל עלו על מכסה המנוע ומכאן שנפגעו **מתחת** למרכז הכובד.

ב. לא ייתכן שהגב' אטקין ז"ל נפגעה מחזית הרכב אך לא ספגה פגיעות משמעותיות ברגליה ולא גרמה לנזקים משמעותיים לפגוש הקדמי. בית-המשפט דחה טענה זו על-סמך דברי המומחה בבית-המשפט וחוות-דעת ד"ר גיפס, שלפיה, היווצרות שברים תלוייה בגורמים רבים לרבות זווית הפגיעה בהולכות הרגל. להיפך, נמצאה חבלה בברך ימין של הגב' אטקין ז"ל. הדבר מתיישב אליבא דד"ר גיפס בחוות דעתה הכתובה עם האפשרות שהמגע הראשון בין הגב' אטקין ז"ל לבין הרכב היה בין הפגוש לבין ברך ימין (ת/34, עמ' 3).

ג. נטען, כי קיים מיעוט נזקים באזור לוחית הזיהוי שנפלה. בית-המשפט, תוך אימוץ עדות המומחה, ציין, כי יש אינדיקציה למגע ולנזק באזור לוחית הרישוי וכן נזקים משמעותיים על מכסה המנוע. החבלות על גוף המנוחה אטקין ז"ל מתיישבות עם פגיעה "מימין ומאחור", כדברי ד"ר גיפס כשברך ימין מתכופפת כתוצאה ממגע הפגוש בה. כיפוף אזור מפרק הברך עם הפגוש ותאור תנועת גוף המנוחה תוך מתיחת הגו אחורה וימינה מסבירים את מיעוט הנזקים באזור הפגוש וברגל.

ד. נטען על ידי ההגנה, שלא ייתכן שהגב' אטקין ז"ל, ששהתה על הרכב זמן רב ביותר, הוטלה למרחק קצר יותר מזה, שאליו הוטלה הגב' שפירא ז"ל. המומחה הסביר זאת בכך, שהגב' שפירא ז"ל היתה קלה יותר במשקלה ובכך, שמרחק הזריקה תלוי בגורמים שונים ובהם, מקום הפגיעה ברכב.

בית-המשפט קיבל הסבר זה כ"פשוט והגיוני". משהגב' אטקין ז"ל שקלה 90 ק"ג (14 ק"ג יותר מהגב' שפירא ז"ל) השפיע הדבר על מרחקי ההטלה. מרחקי ההטלה לא היו שונים באורח ניכר; מרחק ההטלה תלוי בזווית הפגיעה המדויקת במיקום הפגיעה ביחס למרכז הכובד של הולכת-הרגל לשיפוע מסלול ההטלה ולאפשרות שהאנרגיה שהועברה למנוחה האחת היתה גבוהה יותר מזו שהועברה לשניה. שבירת השמשה לדוגמה מגלמת איבוד אנרגיה משמעותי, אשר השפיע גם כן על מרחק ההטלה (של הגב' אטקין ז"ל).

ה. נטען, כי הפגיעות בלחי שמאל של הגב' אטקין ז"ל אינן מתיישבות עם הליכה משמאל לימין. בעניין זה הפנה בית-המשפט לעדותה של ד"ר גיפס, אשר הצביעה על כך, שסביר מאוד להניח, שהן נגרמו כתוצאה מפגיעתה באספלט שבכביש לאחר נפילתה.

ו. ההגנה טענה, שהניסויים עליהם נסמך המומחה נערכו ביחס לכלי-רכב בשנות ה-70 וה-80 אשר אינם דומים לרכבי ימינו אנו (המאופיינים בקווים עגולים יחסית). בית-המשפט קמא קבע, שאין בהבדלי העיצוב בין כלי-הרכב בתקופות השונות כדי לכרסם בממצאי המומחה ממספר טעמים: ראשית, עקרונות הפיזיקה וחוקיה לא השתנו - כיוון הטלת הולך רגל ומרחקה יושפעו מהיחס שבין הווקטורים השונים, ממהירות הפגיעה וממיקום הפגיעה בהולך-הרגל. שנית, עניין לנו כאן בפגיעה חזיתית ולא פינתית ולפיכך לפינות המעוגלות אין השלכה על ענייננו. שלישית, ההגנה לא הביאה מודלים אחרים, המזימים את ממצאי הניסויים הללו אלא הסתמכה עליהם בעצמה. רביעית, אין עסקינן במקרה גבולי ביחס לאופן הטלת המנוחות אלא בקביעה ברורה ביחס למודל ההטלה. חמישית, הראיות האחרות בתיק מצביעות אף הן על כך, שכיוון החצייה היה משמאל לימין. מודל ההטלה איננו אפוא, ראיה בלעדית.

לסיכום, קבע בית-המשפט קמא, כי מסקנות המומחה ברורות וחד-משמעיות; הן לא נסתרו; החצייה נעשתה בצמוד למעבר החצייה בחלקו המרוחק, משמאל לימין כששתי המנוחות נפגעו מחזית הרכב שנסע במהירות העולה על 40 קמ"ש. מסקנות המומחה מתיישבות עם הכרעת-הדין וראיות נוספות (ניתוח כיוון הנזק בשמשה ומיקום הנעל) תומכות בהן אף הן.

לפיכך, לא שינה בית-המשפט קמא כל קביעה בהכרעת-דינו המקורית למעט הקביעה שהגב' שפירא ז"ל הקדימה במעט את הגב' אטקין ז"ל, מה שאינו בעל משמעות מבחינת כיוון החצייה, מיקומה או שאלת אחריות המערער לתאונה.

בית-המשפט קמא קבע את כיוון החצייה על-סמך הראיות הבאות -

כמות מוקדי הנזק על מכסה-המנוע; **מיקום מוקדי-הנזק**; **כיוון היווצרות הנזקים**; מיקומן הסופי של הולכות הרגל **מימין** לנתיב-הנסיעה. **ממצאי חוות-דעת המרכז לרפואה משפטית** ביחס לגב' אטקין ז"ל, אשר אינם יכולים להתיישב עם גרסת ההגנה לכיוון חצייה הפוך. חוות-דעת זו לא נסתרה. **עדויות של ד"ר גרונר** ביחס לחבלות שנגרמו לגב' שפירא ז"ל (**לפיה הרכב פגע בצידה ימיני**); הודעת הגב' שפירא ז"ל, לפיה הרכב פגע בה בצד **ימין**; **מסלול הליכת המנוחות**.

בית-המשפט הדגיש - די במיקום הנזקים, באופיים ובכמותם כדי לבסס **מעבר לספק סביר** את כיוון החצייה. לראיה משמעותית זו נוספו ראיות רבות נוספות.

ביחס למיקום החצייה המצב דומה. החצייה נעשתה במעבר החצייה או ממש בצמוד לחלקו המרוחק (ביחס לכיוון נסיעת המערער) ולא מרחק 3 מ' אחריו.

קביעת מקום-החצייה נסמכת על **תנאי השטח; מיקומן הסופי של המנוחות וחישוב מרחק ההטלה**, מיקום הנעל סמוך מאוד למעבר-החצייה ומיקום הדפים. קביעה זו מתיישבת עם **אמרת הגב' שפירא ז"ל**, לפיה החצייה היתה במעבר החצייה.

בית-המשפט צוין, **שתרחישי ההגנה למיניהם נדחו על-ידי המומחה, אשר הגיע למסקנה הגיונית ומבוססת שהללו אינם בעלי היתכנות.**

הכרעת-הדין, כך צוין, אמנם מבוססת על ראיות נסיבתיות, אך תרחיש-המאשימה שנתמך בידי המומחה הוכח מעבר לספק סביר. תרחיש-ההגנה (חצייה מימין לשמאל) נעדרים כל בסיס ראיתי ולא עוררו ספק סביר. בית-המשפט מוסיף, כי לטעמו, תרחישים אלה לא הוכחו כלל.

עיקר נימוקי ערעור ההגנה על הכרעת-הדין

באורח כללי, טוען הסנגור במסגרת ערעורו, כי חוות-דעת המומחה מטעם בית-המשפט איננה יותר מאוסף הנחות שאינן מתיישבות עם מבחן השכל הישר וההיגיון הפשוטים ביותר, למרות היותה "מקושטת" כולה בשרטוטים ותמונות.

לדעת הסנגור, אילו בית-המשפט קמא היה מתייחס לחוסרים ראיתיים משמעותיים, סביר להניח, שהיה מגיע למסקנה הפוכה מזו שקבע בהכרעת-דינו.

במסגרת הודעת הערעור נטען, שחוות-דעת המומחה הסתמכה על עבודה לקויה של הבוחן המשטרתי ובית-המשפט פשוט נתן גושפנקא לעדות המומחה וזנח תפקידו להגיע לחקר האמת. נטען כי הבוחן המשטרתי בדה ראיות, שיבש את החקירה וטעה בביצוע פעולות פשוטות בזירה תוך התעלמות מכל בדיקה, שיכולה הייתה להביא לאישוש גרסת המערער.

נטען, כי בניגוד לפסיקה הנוהגת, בית-המשפט קמא התעלם ממחדלי חקירה, "נכנס" לעובי הקורה בכל נקודה בעייתית וביצע השלמות-חקירה ללא גיבוי ראיתי. נטען, כי כשממצאי המומחה נבדקו מול הממצאים בשטח הם הופרכו. בפתח נימוקיו, עמד הסנגור על רשימת מחדלי החקירה אשר פגעו ביכולת בית-המשפט קמא להגיע לחקר האמת כדלקמן -

(א) אי-לקיחת דגימות מהרכב - דגימות דם, D.N.A, שיער, טביעות אצבע ושרידי בד. נטילת דגימות כאלה יכולה היתה לשלול או לאשר את גרסת המשיבה או המערער באשר לאופן התרחשות התאונה, מה שהיה משחרר את בית-המשפט מהצורך לשער השערות.

אילו בוצעה בדיקת טביעות אצבע על גבי מכסה המנוע של הרכב, כך נטען, כיוון כפות הידיים עשויה היה ללמד על כיוון החצייה. הדבר גרר היזקקות להנחות על-ידי המומחה.

אילו ניטלו דגימות סיבי-בד מקדמת הרכב, עשוי היה להתגלות שלא היה כל מגע של אחת המנוחות בחזית הרכב. אילו כך היה, חוות-דעת המומחה היתה מופרכת על-פניה.

נטילת דגימות שיער ו-D.N.A מהשמשה הקדמית ומצד הרכב יכולה היתה גם-כן לשפוך אור על דרך קרות התאונה; אי-נטילתן, כך נטען, מהווה פגיעה דרמטית בהגנת המערער.

בדיקת עומק השקעים בפח-הרכב יכולה היתה ללמד על כיוון החצייה, כך נטען.

מכאן, עבר הסנגור והתעכב על התבססות המומחה, כמו גם בית-המשפט קמא, על הנחות תוך ראייתן כעובדות מוחלטות, אשר תרמו להרשעת המערער. לדוגמא, נטען, שגילוי נעל בתצלום מוגדל של הזירה (למרות שאין לדעת מה מקור הנעל), היה בגדר בסיס לקביעת עובדה רבת-ערך בידי המומחה. עוד נטען, שהפקת עובדות מתצלום מטושטש של כלי-הרכב, שהיה מעורב בתאונה, היתה מוטעית והובילה למסקנות שגויות.

המומחה קבע, שהמנוחות צעדו בזו אחר זו במרחק 27 ס"מ ביחס לרוחב הרכב של המערער כשהגב' שפירא ז"ל מובילה ומסלול פגיעת השתיים במכסה המנוע מסומן בחוות-הדעת בקשתות בצבעי כחול (שפירא ז"ל) ואדום (אטקין ז"ל). מסלול זה, לפי הנתען, אינו מתיישב עם הממצאים האובייקטיביים בתיק שכן במצב זה הגב' שפירא ז"ל לא יכולה היתה לראות את הגב' אטקין ז"ל על הרצפה (כדבריה באמרתה המקוטעת) ובוודאי שלא לשים את ידיה אחר-כך על מכסה המנוע. בית-המשפט קמא קבע, שיכול, שהגב' שפירא ז"ל התבלבלה בנקודה זו. במצב זה, הגב' שפירא ז"ל צריכה היתה להיות מוטלת על הכביש לפני הגב' אטקין ז"ל (ביחס לכיוון תנועת רכב המערער). בצילום, שנערך כ-2 דקות אחרי התאונה, זה אכן היה המצב; דא עקא, בית-המשפט קמא אימץ את קביעתו השגויה של המומחה למרות זאת.

לפי הנתען, דרך שכיבת המנוחות אינה מתיישבת עם אמרתה של הגב' שפירא ז"ל ואף לא עם הנזקים הרבים ועם הפציעות שנגרמו למנוחות.

המומחה סבר שהגב' אטקין ז"ל שנפגעה ממרכז הרכב הותירה שריטה קלה מתחת ללוחית הרישוי. לדעת הסנגור, אישה במשקלה (94 ק"ג), הפוגעת ברכב קטן צריכה להותיר סימני פגיעה משמעותיים הרבה יותר.

לפי הנתען, העדרם של שברים ברגליה של הגב' אטקין ז"ל מלמד אף הוא על שגיאת המומחה בחוות-דעתו בעניין זה. גם חוות-דעת הרופאה המשפטית טעתה גם כן בהקשר זה. הסנגור הדגיש, שהרופאה המשפטית לא היתה ערה לכך, שהגב' אטקין ז"ל, סבלה מאוסטיאופורוזיס, מה שצריך היה, לטענתו להגדיל הסיכוי לגרימת שברים.

מהמכלול לומד ב"כ המערער, שבפועל, הגב' אטקין ז"ל נמצאה קרוב יותר לרכב מהגב' שפירא ז"ל, מה שפוסל את האפשרות שאנרגיית הפגיעה שלה ברכב תורגמה לאנרגיה קינטית ולהטלתה למרחק גדול יותר.

הסנגור בא בטרוניה על כך, שבית-המשפט קמא התעלם מספקות אלו במהלך עדות המומחה בכל הנוגע לכיפוף, שנגרם מאחורי לוחית הרישוי, והקשר שלו לתאונה, והשתמש בנתון זה, כך נטען, לרעת המערער דווקא.

הסנגור טען, שראוי היה שבית-המשפט קמא יתייחס לאמור ב-ת/33, חוות-דעת המכון לרפואה משפטית, שבה צוין, כי בשליש העליון של כף הרגל נמצא פצע שפשוף והתקלפות עור בלתי-סדיר, שלטענת ההגנה נגרמה כתוצאה מעליית גלגל הרכב על כף הרגל. מכאן, עבר הסנגור לתקוף את ממצאי בית-המשפט קמא (אשר התבססו על חוות-דעת מומחה ההגנה) בדבר ניתוח מרחק ההטלה ומודל הפגיעה בהן. לפי הנתען, החישובים שבהם נעשה שימוש אינם מקובלים עוד ואפילו משטרת-ישראל, החל בשנת 2015, מתבססת על הנחיה 15/15 הכוללת נוסחות מעודכנות לחישוב מהירות על-פי מרחק הטלה. בהנחיה זו נדרש הבוחן ליטול דגימות מהרכב (מה שלא נעשה כאן) והדבר הביא לשגיאה בקביעת מקום האימפקט המדויק. גם מרכז הכובד וגובה חזית הרכב לא נמדדו בידי הבוחן מה שחייב עריכת השערות ביחס למקום שכיבת הנפגעות, מקום האימפקט ומהירות הרכב.

אפשרות אחרת, המתקיימת הסתברותית כאן, לפי הנטען, היא שהמערער נסע במהירות פחותה מ 40 קמ"ש ואילו הולכות הרגל התפרצו לכביש. בהתאם למודל מסלול המעטפת בהנחיה המשטרית החדשה, כך נטען, האפשרות שהמערער נסע במהירות הפחותה מ-40 קמ"ש נמצאת במגוון האפשרויות לקרות התאונה. בפסילת אפשרות זו שגתה הערכאה הראשונה, לפי הנטען. גם בכל הנוגע לשבר בשמשת הרכב, סבר הסנגור שעמדת המומחה תלושה מהמציאות שכן דווקא לחי ימין (במקרה של חצייה משמאל לימין) צריכה היתה לפגוע בשמשה בהתאם לתרחיש שהעלה (ולא לחי שמאל), כפי שארע בפועל. גם כאן, מדגיש הסנגור את הימנעות הבוחן מנטילת דגימות מלחי המנוחה או מהשמשה, דגימות אשר בדיקתן יכולה הייתה להבהיר עניין זה.

לדעת הסנגור, משהבוחן שגה בקביעת מדידת המרחק מהמעבר עד מקום שכיבת המנוחות, הוא לא קבע את מקום האימפקט ואף לא את מהירות הרכב המדויקת, אין ניתן לקבוע כיצד התרחשה התאונה ולפיכך, אין ניתן לקבוע אשמתו של המערער.

לסברת ההגנה, גם המומחה מטעם בית-המשפט הצטרף לפקפוקו ביחס לנתונים שאותם קבע הבוחן (לפחות במה שנוגע למיקום הרכב ביחס למעבר החצייה).

משחוות-דעת המומחה נשענת על מדידות שגויות, על הנחות היפותטיות ולא על עובדות יש לקבוע, לדעת ההגנה, שקיים תרחיש אחר לקרות התאונה. נטען, שכך ראוי היה שבית-המשפט קמא יקבע.

הוסיף הסנגור המלומד וירה חיצים רבים לעבר המחדלים בפעולות הבוחן וכלפי בית-המשפט קמא, אשר לא ייחס להם משקל ראוי בנסיבות. כך, טען, שהודעת הנאשם אשר נגבתה במשטרה (ת/23) לא שיקפה את הדברים שנאמרו בה ואת זהות המשתתפים בה. הסנגור עמד על כך, שהקלטת החקירות בידי המערער היא שאפשרה לזהות את פעולותיו הבלתי-תקינות של הבוחן בשלבי גביית ההודעה.

על מחדל חקירה נוסף הצביע הסנגור בהקשר להפסקת חקירת הגב' שפירא ז"ל, מפאת התקף חרדה אשר נקלעה אליו ואי-חזרתו אליה עד לפטירתה, למרות שלכאורה לא הייתה בעיה לגבות עדותה עד אז. עדות זו היא קריטית ואי-גבייתה מהווה לדעתו **מחדל קריטי**, אשר לא זכה להסבר רציני מצדו של הבוחן וזכה לתגובה סובלנית מאוד מצד בית-המשפט קמא.

בהקשר זה הפנה הסנגור אל החלטתו של שופט בית-המשפט קמא בתיק אחר גמ"ר 6995-08-15 מ"י נ. **לנדבר** בו יוחס, לפי הנטען, למחדל דומה משקל משמעותי מאוד לזכות הנאשם. הסנגור מבקר גם את קביעת בית-המשפט קמא בהכרעת-הדין המשלימה, שלפיה השלמת החקירה הייתה צפויה לפעול נגד המערער ולא לטובתו לנוכח דברי המנוחה באוזני ביתה, אשר נפסלו כראיה.

לדעת הסנגור, יש לפרש את דברי המנוחה שפירא ז"ל כפשוטם וללמוד מהם שהיא וחברתה, הגב' אטקין ז"ל חצו מימין לשמאל דווקא ובלי להמתין כלל ושראתה את הגב' אטקין ז"ל על הרצפה ורק אז, היא (הגב' שפירא ז"ל) הניחה ידיים על מכסה המנוע.

מחדלים נוספים, שעליהם הצביע הסנגור בהודעת הערעור היו אלו -

(א) אי-נטילת דגימות מהרכב;

(ב) אי-נטילת ממצאים ביולוגיים מהרכב בניגוד להנחיות המשטרה בעניין זה;

(ג) אי-ביצוע ניסוי שדה-ראיה בהתאם לנהלי-המשטרה.

(ד) אי-הבאת העד דניאל למקום התאונה והצבתו בנקודה בה היה ברגע התאונה כדי לבחון את שדה הראיה שלו. גם בעניין זה הפנה הסנגור אל קביעותיו הנחרצות של בית-משפט קמא במסגרת פרשת **לנדבר** הנ"ל.

(ה) אי-צילום לוח המודעות שמוצב משמאל לכביש ומעבר לנתיב הנסיעה הנגדי של המערער, מה שהיה נותן מענה לשאלה, אם המנוחות תלו כבר את המודעות בלוח זה או שמא היו בדרכן לשם; דבר זה היה מסייע רבות בניתוח כיוון חצייתו.

מכאן, עבר הסנגור להתייחס לקביעות המכון לרפואה משפטית. לפי דעתו, הרופאה המומחית שגתה רבות במסגרת חוות-דעתה (ת/33) ותוקנה שוב ושוב במסגרת חקירתה בבית המשפט. כך טעתה ד"ר גיפס בכל הנוגע לסוגיית השבר ברגלה של המנוחה אטקין ז"ל; כשתוקנה, ציינה, שלא בהכרח ייגרם שבר במהירות הפגיעה המדוברת כאן (40 קמ"ש). בפועל, היא כלל לא הייתה מודעת למחלת האוסטיאופורוזיס שממנה סבלה המנוחה. הסנגור הצביע על כך, שקלטת האודיו של הנתיחה, מלמדת שקולה של ד"ר גיפס כלל לא נשמע בה וכי המתמחה אשר ערך את הנתיחה בפועל ציין, שסביב סימני הנתיחה (שהוגדרו טריים על-ידי ד"ר גיפס) יש סימני התייבשות.

עוד ציטט הסנגור את דברי ד"ר גיפס בעדותה, לפיהם "אי-אפשר בוודאות לקבוע כיוון הפגיעה" באשר המדובר באישה גדולה, אשר במידה שהצד הימני של רכב פוגע בה, עכזזה יפגע במכסה המנוע והחלק העליון של הגוף יפגע בשמשה. לפי הנטען, לכך לא התייחסו המומחה או בית-המשפט קמא.

לדעת הסנגור, תרומת חוות-דעתם של הרופאים האחרים, אשר מסרו עדות, זניחה ביותר ולא היה מקום להסתמך עליהן.

לדעת הסנגור, ברח' יד לבנים, נוהגים הולכי-רגל רבים להלך, לרדת ולעלות במדרכות בלא להראות כוונה לחצות; כך, אין זה סביר לצפות מנהג לתת זכות קדימה לכל אדם שמהלך במדרכה, כמו שהתהלכו המנוחות טרם קרות התאונה.

טענה זו ביסס הסנגור בסיכום ביקור הזירה מיום 16.3.17.

הסנגור קבל גם על כך, שלא יוחס משקל לטענת המערער שמראת הרכב התקפלה במהלך התאונה, למרות שטענה זו לא נסתרה. הסנגור טען כי מחדל דרמטי נגע לאמרתה של הגב' שפירא ז"ל בבית-החולים (ת/20). לפי טענתו, מאחר שהאמרה לא עברה את מכשש החקירה הנגדית, משקלה אפסי; מעבר לכך, מהעדות עצמה עלה, שהתאונה התרחשה מיד עם הירידה לכביש כשהגב' אטקין ז"ל אינה חוצה במעבר-החצייה. נתון ברור זה לא הובא, לפי הנטען, לטובת המערער.

לדעת הסנגור, המנוחות ירדו בירידה בדרך יד לבנים בכוונה לתלות מודעות על לוח-מודעות שנמצא בצדו הדרומי של הכביש ולראות בניין בהקמה המצוי שם. הבניינים היחידים בהקמה היו בצדו הדרומי של הכביש ולכן לא הייתה סיבה לחצות את הכביש בכיוון ההפוך.

מעדות הגב' שפירא ז"ל עלה כי התאונה התרחשה תוך שניה מהירידה לכביש, כי היא ראתה את הגב' אטקין ז"ל על

הכביש ואז הניחה ידיה על הרכב. אירוע כזה יכול להתרחש רק בהתאם לתרחיש שאותה מציעה ההגנה.

צירוף חלקי התצרף (הפגיעות ברכב ובגופן של המנוחות) מניב לדעת הסנגור את המסקנות הבאות:

א. המנוחות צעדו בירידה מימין לכיוון תנועת המערער.

ב. הן עשו זאת לאחר הליכה ממושכת מרח' חניתה כאשר על-פי תיקיהן הרפואיים הליכה שכזו עלולה הייתה לגרום להן לסחרחורת.

ג. המערער נסע במהירות פחותה מ-40 קמ"ש (כמתחייב מכך שאין 2 פגיעות בשמשת הרכב).

ד. המנוחות התכוונו לחצות אל לוח המודעות בצד השני של הכביש.

ה. מעבר החצייה היה ריק; המנוחות לא הראו כוונה לחצות ולפיכך המערער לא ייחס להן חשיבות יתירה ובכך נהג בסבירות.

ו. אופן תנועתן היה במרחק קצר זו מזו אך לא לרוחב הכביש.

ז. עקב ירידתן הפתאומית לכביש מרחק קצר לאחר המעבר הגב' אטקין ז"ל פגעה בצד הרכב ולא בחזיתו כשבאותה עת הגלגל הקדמי ככל הנראה משפשף את חלקה העליון של הרגל תוך שהוא עולה על רגלה. גופה משמר התנועה מימין לשמאל ולפיכך היא כופפה ראשה, כאשר פגעה בשמשת הרכב משמאל וכך נחבלה לחיה השמאלית. היא כופפה את המראה, הוטחה בסיבוב אל הקרקע כשראשה למזרח ורגליה למערב מה שגרם שבר לשמשה למרות מהירות הרכב אשר פחתה מ-40 קמ"ש. אופן נפילה זה מתאים לתיאור הרופאה המשפטית בבית-המשפט ולמצאי הבדיקה החזותית לרבות היעדר שברים ברגליה של הגב' אטקין ז"ל למרות מחלת האוסטיאופורוזיס ממנה סבלה.

הגב' שפירא ז"ל ירדה שניה אחריה לכביש, נפגעה מהחלק הקדמי ברכב מה שיצר פגיעה בחזית הרכב ובהמשך, על מכסה המנוע. כך יכולה הייתה המנוחה שפירא ז"ל לראות את נפילת הגב' אטקין ז"ל על הרצפה ולשים את כפות ידיה על מכסה המנוע כפי שהעידה בבית-המשפט.

אופן הפגיעה בפינת הרכב גרם גם לה ליפול בצידי הרכב כשראשה לכיוון מזרח והרגליים למערב. קביעות המומחה השוללות זאת הינן, לדעת הסנגור, משוללות-יסוד בהתחשב בכך שלא הוצגו על-ידו נתונים בדבר מבנה כלי-הרכב המודרניים.

מכאן, לומד הסנגור שבמכסה המנוע ניתן לראות מוקד-נזק אחד בלבד, המזוהה בדיוק עם רגלה הימנית של המנוחה שפירא ז"ל. לא סביר בעיני הסנגור שאין סימן נוסף בתחתית הרכב או שהמנוחות החליפו מקום על הקרקע אם נפלו מהרכב בצורה אותה קבע המומחה, כשבגופה של הגב' אטקין ז"ל אין סימן לשברים בגפיה התחתונות.

כל העובדות שנמסרו בעדות שפירא ז"ל מלמדות, שהחצייה הייתה פתאומית מימין לשמאל בכיוון נסיעת המערער והדבר משתלב היטב עם הממצאים בזירת התאונה.

לאור זאת, כך נטען, העד דניאל לא ראה את הולכות הרגל ושמע קול חבלה אחד בלבד (הרגע בו רכב המערער פגע ברגליה של המנוחה שפירא ז"ל ושבר את רגלה). לפי הנתען, אי-ביצוע הצבעה וניסוי שדה-ראיה המדמה חצייה משמאל

לימין עם העד דניאל הוא לדעת הסנגור, מחדל משמעותי וחמור. הסתמכות על דברי העד דניאל באשר למיקומו ביחס למקום האירוע בעייתית ביותר בעיני הסנגור ומהווה "הצטרפות" של בית-המשפט קמא לצוות החוקרים. הסנגור קבל על כך, שבית-המשפט קמא דחה את ממצאי הניסוי, שערכה ההגנה ביחס לשדה הראיה ממקום עומדו של העד דניאל בזמן התאונה. הסנגור גם מתח ביקורת בכל הנוגע לפרשנותו של בית-המשפט קמא את עדותו של העד דניאל, פרשנות, אשר לפי הנטען, התעלמה מרמזים העשויים ללמד, כי עד זה יכול היה לראות את הולכות הרגל אילו היו ממוקמות בחצייה משמאל לימין.

משהעד דניאל העיד כי לא ראה אותן, המסקנה הינה כי הן חצו מימין לשמאל דווקא. לפי טענת הסנגור ההסבר הנסיבתי המוצג על ידי ההגנה הוא היחיד, המשתלב עם המארג הראייתי בתיק.

הסנגור סקר את רשימת מחדלי החקירה בתיק וגם את השאלות שנותרו מנסרות, לטעמו, בחלל האוויר כמפורט לעיל. הוא טען, כי מחדלי החקירה פגעו ביכולתו של המערער להתמודד עם הראיות שנאספו.

לדעתו, מחדלים אלו צריכים היו להיזקק לחובת המשיבה וכי ראוי לפעול בדרך זו על-מנת לעקור מהשורש ביצוע חקירות רשלניות.

המקובץ מביא את הסנגור לכלל דעה שהרשעת המערער התבססה על תחושות, הנחות ובלא שתיערך חקירה משטרתית נכונה וראויה.

הדרך ליישם זאת היא, לדעתו, לקבוע, שהחצייה נעשתה מימין לשמאל דווקא ושהמנוחות ירדו באורח פתאומי לכביש **לאחר תחום מעבר החצייה**. לפיכך, הייתה התאונה בלתי-נמנעת וצריך היה לזכות את המערער מאשמה.

הטיעונים במסגרת שמיעת הערעור בעל-פה

טיעוני ב"כ המערער

הסנגור טען, כי מדידות הבוחן בתיק זה אינן ראויות לאמון, ולפיכך, כי ממצאים ומסקנות, אשר נסמכו על מדידות אלו אינן בנות-סמכא. הוא השתית טענה זו על כך, ש"המדידה המרכזית" (מיקום האימפקט) של 8.8 מ' היא מדידה שגויה וכי המומחה השתכנע, שמדובר במרחק של כ-11 מטר.

עוד עמד הסנגור בהקשר זה על כך, שהמומחה קבע שהגב' שפירא הלכה ראשונה כשהמרחק ביניהן הוא 27 ס"מ. לפי הנטען, כשמדובר בנשים כבדות-משקל, מציאות כזו איננה אפשרית. עוד טען, שכלי-הרכב נסע, לפי קביעת הבוחן במהירות בת כ-11 מ/שניה, ושהגב' שפירא ז"ל הלכה ראשונה, נפגעה מהרכב ומאחוריה הגב' אטקין ז"ל. עיון בתצלום ת/25 מלמד, כי על הכביש שכובה ראשונה הגב' אטקין ז"ל ולא הגב' שפירא ז"ל; רק אם אחת המנוחות קיפצה מעל לחברתה תתאפשר אפשרות זו. לפיכך, ראוי לדחות את ממצא המומחה לגבי דרך קרות התאונה.

הסנגור הדגיש, שבמסגרת החקירה הנגדית של המומחה, הוא העיד שוב ושוב שהבוחן טעה ולפיכך, לא יכול היה לסמוך מסקנותיו על שום ממצא שהלה אסף.

בכל הנוגע למיקום האימפקט, משמעבר החצייה בתצלום ת/11 נקי; הבוחן מדד 8.8 מ' לאחור וכך קבע את מקום האימפקט על מעבר החצייה. מדידה זו, כאמור איננה נכונה.

הסנגור הדגיש את טענתו בדבר המחדל החקירתי אשר היה נעוץ באי-נטילת טביעות-אצבע, דגימות D.N.A וסיבים ומשמעות מחדלים אלה על היכולת לקבוע את כיוון החצייה.

הסנגור טען שאילו פגע גופה של המנוחה אטקין ז"ל במרכז הרכב, חייבת היתה לסבול משבר ברגליה לנוכח מצבה הרפואי (כמי שסבלה מבריחת סידן). בבדיקה, לא נמצאו שברים; הדבר מלמד, כי התזה האמורה, שגויה, לפי הנתען.

הסנגור קבל גם על כך שהבוחן לא טרח לצלם תמונות נוספות ולא להסתפק בתצלום המטושטש, אשר ניצב בבסיס חישובי משמעויות הנזקים שנגרמו לפח הרכב.

הסנגור הצביע על כך, שלוחית הרישוי של הרכב כלל לא נמצאה וכי לא נותר כיפוף משמעותי באזור זה ברכב ולפיכך, כי לא ייתכן שפגיעת המנוחה הייתה במרכז הרכב.

הסנגור קבל על כך, שעומקם של שקעי הפגיעות במכסה המנוע לא נבדקו. בדיקה כזו יכולה הייתה ללמד, לפי הנתען, על אופן קרות התאונה.

עוד הביע הסנגור תרעומת על כך, שלא מוצתה חקירתם של הגב' שפירא ז"ל והעד דניאל. לדעת הסנגור, ניתן היה וצריך היה להמשיך את חקירת הגב' שפירא ז"ל. משלא מוצתה חקירתה והיא לא נחקרה כמובן בחקירה נגדית, לא היה מקום, לפי הנתען, לייחס כל משקל לדבריה לחובת המערער. עם זאת, מבקש הסנגור להיבנות מדבריה שלטובת המערער, דהיינו שמיד לאחר הירידה לכביש ארעה התאונה.

בכל הנוגע לעד דניאל, ראוי היה, לפי הנתען, לבדוק באמצעות עד זה את שדה הראיה מהמקום בו עמד בשעת התאונה וסמוך לפניה.

מכאן, ביקש הסנגור לתקוף את קביעת בית-המשפט קמא ש"המודל הפינתי" איננו רלבנטי לענייננו שכן הניסויים, אשר בבסיס הקביעה הזו נעשו בכלי-רכב ישנים בעלי פינות חדות ולא מעוגלות, דוגמת כלי-הרכב המודרניים. בנסיבות אלה, בהחלט צריך היה להביא בחשבון את האפשרות שהתאונה ארעה בהתאם ל"מודל הפינתי" דווקא.

הסנגור שב וציין, שלדעתו, התרחיש היחיד היכול להשתלב עם הנתונים בשטח הוא התרחיש שההגנה הציגה - הולכות הרגל ביקשו לחצות אחרי מעבר החצייה; הפגיעה בגב' אטקין ז"ל נגרמה מאחר שהתפרצה לכביש מהצד, גלגל הרכב עלה על רגלה; החלק הקדמי ניסה להמשיך את התנועה וכך ספגה מכה בלחי שמאל. פגיעה זו אפשרית רק אם באה מהצד והחלון פגע בלחיה. המנוחה שפירא ז"ל ירדה לכביש; נגרם לה שבר ברגל ימין (ולא בשמאל); אילו נמדד היה זה בהתאמה לגובה הברך. השתיים נפלו כשכיוון ראשיהן לכיוון הנסיעה.

לדברי הסנגור, תאונה כפי שארעה יכולה הייתה להתרחש לכל נהג והיא הייתה, אפוא, בלתי נמנעת.

טיעוני ב"כ המשיבה

ב"כ המשיבה ביקש לדחות את הערעור על שני חלקיו. לדבריו, הראיות המלמדות על ביצוע העבירה הן אמנם נסיבותיות אך הן יוצרות תמונה אחת ויחידה של חצייה על מעבר-החצייה או בסמוך לאחריו. כבר בהכרעת-הדין הראשונה בא בית-המשפט לכלל דעה שהולכות הרגל המנוחות חצו משמאל לימין על-סמך ראיות שהובאו: חוות-דעתה של ד"ר גיפס וכן חוות-דעתו של הרופא, ד"ר גרונר, התומכת בתזה זו; כיוון הנזקים ברכבו של המערער.

ב"כ המשיבה ביקש לדחות את טענת המערער שלפיה, צולם תצלום אחד בלבד של כלי-הרכב הפוגע. בפועל, צולמו תצלומים נוספים. המומחה מטעם בית-המשפט הסתמך גם על כיוון ניפוץ השמשה הקדמית המלמד גם הוא על חצייה משמאל לימין.

ביחס לטענות הסנגור בדבר האפשרות שגופה של הגב' אטקין ז"ל גרם במישרין לנזק בכנף ימין קדמית, טען ב"כ המשיבה, שהאמור בנזק עקיף, שנגרם כתוצאה מלחץ, שהפעיל גוף המנוחה על החזית הקדמית של כלי-הרכב.

ב"כ המשיבה גם דחה טענת הסנגור (המבוססת על אורכן המשווער של אבני השפה) שלפיה המרחק בפועל בין מקום שוכבן של המנוחות לבין מיקום הרכב שונה מזה שנמדד על-ידי הבוחן. ב"כ המשיבה דחה את הטענה, שניתן להניח שמדובר באבני-שפה אחידות שאורכן מטר. הדבר לא נמדד ולפיכך, אין ניתן לבסס על כך ממצא כלשהו. ב"כ המשיבה אף הפנה לכך, שבפועל לא נחקר הבוחן בעניין זה בעדותו בבית-המשפט.

בכל הנוגע להשלכת מקום שכיבתן של המנוחות זו ביחס לזו ולמשמעות הדבר, על אופן התרחשות התאונה וחווית-דעת המומחה מטעם בית-המשפט בעניין זה, ביקש ב"כ המשיבה לדחות את הטענות. ראשית, טען ב"כ המשיבה שהגב' שפירא ז"ל הייתה בחיים לאחר הפגיעה ולפיכך, כי בהחלט ייתכן שהזיזה את גופה על-גבי הכביש כשנאנקה מכאב. הוסיף ב"כ המשיבה והדגיש, כי מאחר ששתי נפגעות היו מעורבות באירוע בהחלט ייתכן שפגיעתן ההדדית זו בזו השליכה על מקום שכיבתן הסופי.

באשר לגביית המשך עדותה של הגב' שפירא ז"ל, ציין ב"כ המשיבה שבית-המשפט קמא מצא בהכרעת-דינו הראשונה לקבל אימרה זו ולייחס לה משקל נמוך; בכל הנוגע לדברי הגב' שפירא ז"ל שהשתיים נפגעו מיד לאחר הירידה לכביש בעוד שלפי קביעת בית-המשפט קמא הפגיעה ארעה בחלוף חמש שניות מרגל הירידה, ביקש ב"כ המשיבה לקבל את קביעת בית-המשפט קמא שיש להיזהר בקבלת הערכת-הזמנים הזו. המדובר בכל מקרה בזמן קצר ואין לצפות מנפגע באירוע כה טראומתי לדקדק בלוחות-הזמנים. דברים דומים טען ב"כ המשיבה בכל הנוגע לדבריה של הגב' שפירא ז"ל שראתה את הגב' אטקין ז"ל שוכבת על הכביש ורק אז נפגעה.

ב"כ המשיבה עמד על כך שהמומחה לא קיבל לידידיו את הכרעת-הדין הראשונה של בית-המשפט קמא אלא את חומר הראיות לצד שאלות שנוסחו עבורו. חרף זאת, מסקנותיו מחזקות את הכרעת-הדין הראשונה.

בשולי דבריו, עתר ב"כ המשיבה לדחיית הערעור גם על העונש שנגזר, אשר לדעתו היה עונש קל לנוכח רשלנות חמורה למדי שהיתה מנת חלקו של המערער.

דין והכרעה

ייאמר מיד, בערעור זה אין כל ממש.

ראשית, ראוי להעיר שהודעת הערעור נוסחה באורח שאינו מכבד די צרכו את בית-המשפט קמא, תוך שימוש בביטויים בלתי-ראויים כלפיו.

שנית, הטענות הכלולות בה, אין בהן כדי לערער על הממצאים והמסקנות המשכנעים הכלולים בהכרעת הדין המפורטת והמנומקת של הערכאה הראשונה.

כידוע, הלכה היא שאין ערכאת הערעור נוטה להתערב בממצאי עובדה ומהימנות שנקבעו על ידי הערכאה הדיונית, אלא באותם מקרים שבהם נפלה טעות ברורה בפסק הדין או שהמסכת העובדתית שנקבעה על ידי הערכאה הדיונית אינה מתיישבת עם חומר הראיות (ראו למשל: ע"פ 150/09 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 7, ניתן ביום 6.5.10) ודוק, בבסיס כלל זה ניצב העיקרון שלפיו לערכאה הדיונית יתרון על ערכאת הערעור, שכן היא זו שהתרשמה מהעדים באופן בלתי אמצעי ומאותות האמת שהתגלו בעדותם.

אכן, בגלגולו הקודם של תיק זה לפנינו, כאשר הונחה לפנינו הכרעת-דין מפורטת מנומקת ומשכנעת, אשר דנה בראיות כולן בפירוט ביסודיות ובהרחבה, מצאנו לנכון להורות על השלמת הדיון בתיק על-ידי עריכת חוות-דעת בידי **מומחה אובייקטיבי ובלתי-תלוי, מטעם בית-המשפט**, שייתן דעתו לטענתו החדשה של ב"כ המערער, לפיה קיים **תרחיש אפשרי נוסף** להתרחשות התאונה, כזה אשר לא הועלה לפני הערכאה הראשונה, וכזה המחייב התייחסות עניינית.

החלטנו כך, חרף ההכרה בכך, שהכרעת-הדין הראשונה ניתנה כראוי את חומר הראיות, דנה באופן מדוקדק ורציני בכל אחת מהטענות ובחנה אחד לאחד את כל התרחישים האפשריים לקרות התאונה המצערת, אשר במסגרתה איבדו את חייהן המנוחות, הגב' אטקין ז"ל והגב' שפירא ז"ל.

חוות-דעת כאמור אכן נערכה. היא עצמה יסודית מאוד, רצינית מאוד ומפורטת מאוד ובמסגרתה נותחו הראיות השונות והתרחישים השונים. האמור בחוות-דעת חד-משמעית ומשכנעת, אשר נערכה על-ידי איש-מקצוע לעילא ולעילא (אשר זכה אף הוא לקיתונות של ביקורת בלתי-מוצדקת מצדו של ב"כ המערער).

כעת, מבקש ב"כ המערער לשכנענו, (וזו למעשה טענתו העיקרית), שמחדלי החקירה היו כאלו אשר פגעו בהגנת המערער באורח, המצדיק זיכוי בדינו.

לעיל, במסגרת סקירת הכרעת-דינה של הערכאה הראשונה, עמדנו בהרחבה הן על מחדלי החקירה הנטענים הן על התייחסות בית-המשפט קמא הנכבד אליהם. מטעם זה, נוכל להתייחס אל הדברים בקצירת-האומר ותוך הפנייה, שכן דעתנו כדעת הערכאה הראשונה הנכבדה וכמוה, אף אנו סבורים, שבמחדלים הללו לא היה כדי לפגוע ביכולתו של המערער להתגונן וכי הראיות אשר הובאו לפני בית-המשפט קמא היו משכנעות די צרכן על-מנת להביא למסקנה החד-משמעית שלפיה רשלנותו של המערער היא שגרמה למותן של המנוחות. כפי שצוין במסגרתו של ע"פ 5386/05 אלחורטי נ' מדינת ישראל (ניתן ביום 18.5.06) -

"במקרים שבהם נתגלו מחדלים בחקירת המשטרה, בית המשפט צריך לשאול עצמו האם המחדלים האמורים כה חמורים עד שיש לחשוש כי קופחה הגנתו של הנאשם, כיוון שנתקשה להתמודד כראוי עם חומר הראיות העומד נגדו או להוכיח את גרסתו שלו [...] על פי אמת מידה זו, על בית המשפט להכריע מה המשקל שיש לתת למחדל לא רק כשהוא עומד לעצמו, אלא גם בראיית מכלול הראיות [...] נפקותו של המחדל תלויה בתשתית הראייתית שהניחה התביעה ובספקות אותם מעורר הנאשם, והשלכותיו תלויות בנסיבותיו של כל עניין ועניין".

נטען, כי **אי-נטילת** דגימות דם, D.N.A, שיער, טביעות אצבע ושרידי בד מכלי-הרכב וכן **אי-מדידת** עומק השקעים במכסה המנוע של הרכב מהוות מחדלים חמורים, העומדים בניגוד להנחיות המשטרה, באשר ביצוע בדיקות אלה, כולן או חלקן, יכול היה לאשר או לשלול את גרסת המשיבה ביחס לאופן התרחשות התאונה. כך, ניתן היה לקבל תשובות עובדתיות ברורות ולהימנע מהצורך לשער השערות.

אכן, החקירה והבחינה בתיק זה לא היו מושלמות. באי-עריכת הבדיקות הנזכרות לעיל או לפחות חלקן, במקרה זה, אכן

ניתן למצוא פגם של ממש. יכול, שאחת הבדיקות הללו עשויה הייתה להניב ממצא, אשר עשוי היה לשפוך אור על דרך התרחשות התאונה. עם זאת, כמפורט לעיל, לא כל מחדל חקירתי מביא, מיניה וביה, לזיכויו של נאשם. במקרים אלו נשאלות תמיד השאלות כדלהלן. האחת, האם המחדל "יורד לשורשו של עניין" (ע"פ 557/06 **עלאק נ' מדינת ישראל**, פסקה 29, ניתן ביום 11.4.07), עד כדי כך שמתקיימת פגיעה מהותית ביכולתה של ההגנה להתגונן בפני ההאשמה אשר הובאה נגד הנאשם? השנייה, האם, חרף המחדל, עלה בידי המאשימה לסלק כל ספק סביר בדבר אשמתו של הנאשם?

משבמקרה שלפנינו, הראיות הקיימות מלמדות **באורח חד-חד משמעי וחד-חד ערכי על דרך קרות התאונה; מיקום האימפקט; מהירותו המזערית של כלי-הרכב; כיוון חציית הולכות הרגל ומיקום תחילת החצייה, אין למחדלים הללו משקל מהותי** (ראו למשל: ע"פ 7874/15 **פלויני נ' מדינת ישראל**, פסקה 37, ניתן ביום 23.11.17). לא זו אף זו, אין כל וודאות, שאילו נערכו הבדיקות המבוקשות הן היו מעלות ממצא כזה או אחר או ממצא בכלל. בהתחשב בכך, אין במחדלים הנטענים הללו כדי להצדיק את זיכוי המערער מאשמת גרימת התאונה ברשלנותו. ודוק, "במשפט הפלילי השאלה שבפני בית-המשפט היא, לא אם אפשר וראוי היה לעשות עוד צעדי חקירה אלה או אחרים, אלא אם יש די ראיות המוכיחות את האישום מעבר לספק סביר" (ע"פ 5741/98 **עלי נ' מדינת ישראל**, ניתן ביום 10.6.99) כפי שצינו ראיות כאלה אכן נמצאו במקרה שלפנינו.

ב"כ המערער קבל על כך, שבית-המשפט קמא ביסס הכרעת-דינו על השערות (כגון "מציאת" נעל בתצלום מוגדל של הזירה במסגרת חוות-דעת המומחה).

הפכנו והפכנו בהכרעות-הדין שיצאו תחת ידי סגן הנשיא המלומד קמא ולא הצלחנו להבין למה התכוון הסנגור בדבריו שההכרעה התבססה על השערות ולא על עובדות.

בהכרעות-הדין נערך ניתוח מדוקדק של ראיה אחר ראיה על-מנת לבסס ממצא אחר ממצא ביחס לכל אחת מהשאלות, אשר ניצבו במחלוקת בין הצדדים: מהירות נסיעת כלי-הרכב; מקום חציית הולכות הרגל; כיוון חציית הולכות הרגל; ושדה הראיה שעמד לרשות המערער.

דומה, שהסוגיה העיקרית שנותרה במחלוקת גם בשלב הערעור הינה סוגיית כיוון החצייה. בית-המשפט קמא קבע את ממצאיו בעניין זה על-סמך שורה של ראיות-כמות מוקדי-הנזק על מכסה-המנוע; מיקומם של מוקדי הנזק; כיוון היווצרות הנזקים; מיקומן הסופי של הולכות הרגל מימין לנתיב הנסיעה; עדות ד"ר גיפס מהמרכז לרפואה משפטית ביחס לפגיעות בגופה של הגב' אטקין ז"ל; עדות ד"ר גרונר ביחס לחבלות הגב' שפירא ז"ל; הודעתה של הגב' שפירא ז"ל; מסלול הליכת המנוחות.

צודק הסנגור, שאף אחת מהראיות הללו, כשלעצמה, איננה מהווה כראיה יחידה וקונקלוסיבית, ראיה המכריעה את המחלוקת בסוגיית כיוון החצייה (חרף עמדת המומחה אשר סבר שעל-פי הנזקים בכלי-רכב בלבד ניתן לקבוע זאת). **עם זאת, הצטברותן של ראיות אלה זו לזו מצוירת תמונה ברורה וחד-משמעית.** עמדה על כך כב' השופטת ע' ברון במסגרתו של ע"פ 7007/15 **שמיל נ' מדינת ישראל**, פסקה 22 (ניתן ביום 5.9.18) (להלן: "**עניין שמיל**") בצינה כדלהלן:

"בית משפט זה קבע זה מכבר כי כוחן של הראיות הנסיבתיות אינו נופל מכוחן של הראיות הישירות, וניתן לבסס הרשעה מעין זו על מארג ראיתי נסיבתי בלבד מקום שהמסקנה המרשיעה העולה ממנו גוברת באופן ברור על כל תזה חלופית אחרת (ע"פ 2697/14 חדאד נ' מדינת ישראל, החל מפסקה

71 לחוות דעתו של השופט (כתוארו אז) ס' ג'ובראן (6.9.2016)... והאסמכתאות הנזכרות שם; ע"פ 8279/11 מור נ' מדינת ישראל, פסקה 57 לחוות דעתו של השופט י' דנציגר (1.7.2013), והאסמכתאות הנזכרות שם). בשונה מן הראיה הישירה, הראיה הנסיבתית מעצם טיבה וטבעה אינה מוכיחה במישרין את העובדות הטעונות הוכחה; ואולם היא משמשת להסקת מסקנה באשר לאפשרות התקיימותן של עובדות אלה, וזאת באמצעות עקרונות לוגיים, ניסיון חיים ושכל ישר (ע"פ 2960/14 חזן נ' מדינת ישראל, פסקה 13 (18.1.2017); ע"פ 6167/99 בן שלוש נ' מדינת ישראל, פ"ד נז(6) 577, 587 (2003)). להבדיל מראיות ישירות, כוחן של הראיות הנסיבתיות אינו מושג אך באמצעות מבחן "איכותי" שבו נבדקת הראיה לגופה, כי אם גם לאור כמות הראיות, צירופן זו לזו ובחינת משקלן המצטבר (ע"פ 2132/04 קייס נ' מדינת ישראל, פסקה 23 (28.5.2007)).

ויודגש, אין קא עסקינן בראיות קלושות וחלשות אשר מבקשים לצרפן זו לזו באורח מלאכותי כדי לייצר משקל מספיק להוכחת תיזה כזו או אחרת. דומה, שכל אחת מהראיות היא עצמה משכנעת למדי. הצטרפותן זו לזו (ואפילו כל שתיים מתוכן) די היה בה להוביל לקביעה החד-משמעית שנקבעה על-ידי בית-המשפט קמא הנכבד. הרשעה על-סמך ראיות נסיבתיות איננה הרשעה על-סמך "השערות". היא הרשעה על סמך ראיות, המצטרפות זו לזו ויוצרות תמונה ברורה, לעיתים ברורה יותר מהתמונה הנוצרת על-ידי הסתכלות בראיות ישירות. המכלול כאן, ובפרט אופי הנזקים על כלי-הרכב, עדויות הרופאים ודברי הגב' שפירא ז"ל מסלק כל חשש וכל ספק ספיקא בדבר כיוון חציית המנוחות את הכביש בו אנו דנים.

כזכור, טען הסנגור המלומד, שהפסקת עדותה של הגב' שפירא ז"ל ואי-החזרה אליה במהלך הימים עד שמצאה את מותה היו בגדר מחדל חקירתי. **טענה זו אנו דוחים מכל וכל.** חקירת נפגע תאונת-דרכים בגיל מבוגר המצוי במצב קשה בבית-חולים איננה סוגיה טריביאלית כלל ועיקר. מקום בו אותה נפגעת דורשת להפסיק את החקירה פן יורע מצבה הרפואי, (על רקע גופני או נפשי) אנו סבורים, שתהא זו לא פחות מהתרשלות מצד החוקר אם יעמוד על המשך החקירה חרף זאת. הנחת החוקר, כי יתאפשר לו לחקור את הגב' שפירא ז"ל לאחר שיוטב מצבה הרפואי היא סבירה בנסיבות העניין ולפיכך, הימנעותו מהחזרה אליה עד למותה המצער, איננו, לטעמנו, מחדל חקירתי כלל ועיקר.

כזכור, הסנגור קבל על כך, שהמומחה מטעם בית-המשפט קמא, ואחריו בית-המשפט קמא עצמו **ייחסו משקל לגילוי נעל שנחלצה מרגלה של אחת המנוחות בזמן התרחשות האירוע** וסבר שמדובר בלא יותר מהשערה. אכן, במסגרת חוות-דעתו, ציין המומחה שזיהה נעל לבנה בתצלום שצולם על-ידי מר פבל זלבסקי סמוך מאוד לאחר התאונה. המומחה ציין, שנעל נשלפת במהלך הפגיעה בדרך כלל כשנוצר לחץ בין הנעל לכביש. ממצא זה אוזכר במסקנות הבוחן ביחס למקום חציית הולכות הרגל (סעיף 8.3 לחוות-הדעת). בית-המשפט קמא אזכר אותו אף הוא במסגרת הכרעת-דינו בהקשר זה. עיון בחוות-הדעת ובהכרעת-הדין מלמד, כי המשקל שיוחס למיקום הנעל איננו משמעותי וכי הן המומחה הן בית-המשפט היו ערים לכך, שאין האמור בראיה חד-משמעית. בנסיבות אלה, אין בטענתו של הסנגור בעניין זה כל ממש.

הסנגור קבל גם על כך, שהמומחה מטעם בית-המשפט נסמך על **תצלום מטושטש** בקביעת ממצאיו וכי ראוי היה שהבוחן אשר חקר את התאונה יערוך צילומים רבים באיכות טובה יותר על-מנת שניתן יהיה להגיע לממצאים מדויקים. עיון בתיק בית-המשפט קמא ובחוות-דעת המומחה מעלה כי בפועל, קיימים תצלומים מספר של כלי-הרכב ממספר זוויות, וגם אם לא כולם באיכות מעולה, הרי שהבוחן והמומחה הצליחו ללמוד מתצלומים אלה ממצאים ומסקנות. לפיכך, אין ממש בטענת הסנגור גם בעניין זה.

הסנגור ביקש גם, להסתמך על דברי הגב' שפירא ז"ל באמרתה (ת/20, ש' 15) שלפיהם "אני ראיתי את עתידה על

הרצפה ואני שמת ידיום על מכסה מנוע" כדי ללמד על חצייה מימין לשמאל דווקא. כלומר, שהגב' שפירא ז"ל צפתה בגב' אטקין ז"ל מרגע היפגעותה ועד שנשכבה על הכביש ורק אז הניחה ידיה על מכסה המנוע. בית-המשפט קמא (בהכרעת-דינו הראשונה מיום 7.9.17 עמ' 212, סע' 40) קובע כי נקודת הזמן בה הגב' עתידה נשכבה על הכביש הייתה בסוף אירוע התאונה לאחר שנפגעה מהרכב והוטלה ממנו לכביש ולא בנקודת זמן מוקדמת יותר. נקודת הזמן היחידה בה הגב' שפירא יכלה להבחין בגב' עתידה על הכביש הייתה לאחר התאונה כאשר שתיהן היו שכובות האחת ליד השנייה ולא קודם לכן. בית-המשפט קמא מדגיש, כי ברור שדברי גב' שפירא ז"ל לא היו על-פי סדר התרחשות האירועים. עמדה זו משתלבת היטב עם הממצאים בשטח. על כל פנים יקשה להעדיף את אמרתה של הגב' שפירא ז"ל ביחס לקורות אותה באותו רגע טראומתי, כשולל את התמונה הראייתית הברורה, העולה משורה של ראיות אובייקטיביות אשר מלמדות ההיפך מהאמור בה. לפיכך, גם בטענתו זו של הסנגור אין כדי להועיל.

הסנגור טען, כי אופן שכיבת המנוחות על הכביש (כאשר הגב' שפירא ז"ל קרובה יותר לרכב דהיינו הוטלה למרחק קצר יותר) והגב' אטקין ז"ל רחוקה יותר, סותר את תרחיש קרות התאונה כפי שזה שורטט בידי המומחה והתקבל על-דעת בית-המשפט קמא. לדעתו, אם הגב' אטקין ז"ל שהתה זמן רב יותר על הרכב היא היתה צריכה להיות מוטלת רחוק יותר. המומחה השיב לטענה זו בהסבירו, שהעבודה שהגב' שפירא ז"ל הגיעה למרחק גדול יותר נובעת מכך שהיא היתה קלת-משקל יותר והדבר תלוי במקום בו ספגה אנרגיה. מרחק הזריקה תלוי, לדבריו, בכמה גורמים ובהם נקודת הפגיעה (ביחס למרכז הרכב). בית-המשפט קמא קבע, כי מדובר בהסבר פשוט והגיוני. מאחר שהגב' אטקין ז"ל שקלה 96 ק"ג בעוד שהגב' שפירא ז"ל שקלה 80 ק"ג, הגיוני הוא שהפער במשקל ישפיע על מרחק ההטלה, מה גם שמרחקיהן זו מזו קצרים. יותר מכך, מרחק ההטלה מושפע גם מזווית הפגיעה המדויקת, ממיקום הפגיעה ביחס למרכז-הכובד של הולכת-הרגל, משיפוע מסלול ההטלה, ומהאפשרות שכמות האנרגיה שהועברה לגופה של האחת הייתה שונה מזו שהועברה לגופה של האחרת. בהחלט ייתכן, קבע בית-המשפט קמא כי ביחס לגב' אטקין ז"ל, נגרם אובדן אנרגיה כתוצאה מפגיעה בשמשת הרכב (אשר נשברה ושקעה). יותר מכך, הדגיש בית-המשפט קמא, ההטלה לא בוצעה בתנאי מעבדה וקיימים נתונים רבים, שאין ניתן לקבוע כיצד השפיעו על מרחקי ההטלה.

הסברים אלה, כאמור, הם הגיוניים וסבירים ואין בהם כדי לערער את הממצאים הבסיסיים בדבר כיוון חציית הולכות הרגל והתרחיש התרחשות התאונה.

נטען עוד, שהעובדה שלוחית הזיהוי (אשר נתלשה מהרכב) הותירה שריטה קלה בלבד חרף פגיעתה של הגב' אטקין ז"ל בה (לפי תרחיש-המומחה) מקעקעת תרחיש זה. ואכן, מומחה בית-המשפט לא התעלם מעניין זה. הוא ציין בחוות-דעתו (סעיף 7.1.2) כי היא נפלה בעת התאונה ולא נבדקה וכי ייתכן שהיו עליה סימנים רלבנטיים. הוא עמד על קיומו של עיוות קל בחזית הרכב מתחת לסמל המיצובישי בחזית. הוא אף התייחס לעניין זה בעדותו לפני בית-המשפט (עמ' 282, ש' 29-31). בית-המשפט קמא אימץ מסקנתו שלוחית הזיהוי היתה "מעורבת" בתאונה באשר האמור במסקנה הגיונית ומתיישבת עם מכלול הראיות ובעיקר עם העובדה שהלוחית היתה מותקנת ברכב לפני התאונה וניתקה ממנו בזמן התאונה.

אף אנו סבורים, שהתנתקות לוחית הזיהוי במהלך התאונה מתיישבת היטב עם התרחיש שאותו שרטט המומחה מטעם בית-המשפט ובוודאי שאיננה סותרת אותו.

הסנגור תהה הכיצד לא נגרמו שברים ברגליה של הגב' אטקין ז"ל כתוצאה מהתאונה חרף היותה סובלת מאוסטיאופורוזיס. לסוגיה זו התייחס המומחה במהלך עדותו לפני בית-המשפט קמא (ראו עמ' 298, 289 ו-291 לפרוטוקול). המומחה הבהיר, שבגלל קרבת שתי הולכות הרגל זו לזו ייתכן שהן נגעו זו בזו והדבר השפיע על הפגיעה

ברגליים. הוא אף הפנה לדברי ד"ר גיפס בעניין זה, שקיימים מקרים כאלה, שבהם אין נגרמים שברים ברגליים. (הדברים נאמרו מפי המומחית גם בעדותה בבית-המשפט (עמ' 52 לפרוטוקול)). היווצרות שברים הינה פועל יוצא של שורה של נתונים לרבות זווית הפגיעה. בברכי הגב' אטקין ז"ל נמצא ממצא חבלתי. בית-המשפט קמא קיבל עמדה זו של המומחה ושל ד"ר גיפס. אף אנו סבורים, כמותם, שאין באי-גרימת שבר ברגליה של הגב' אטקין ז"ל כדי לשלול את התרחיש הנ"ל.

הסנגור סבר, שקיומו של פצע שפשוף והתקלפות-עור בכף רגלה של הגב' אטקין ז"ל נגרמו כתוצאה מעליית גלגל על רגלה, מה שסותר את התרחיש אותו הציג המומחה ואשר התקבל על דעת בית המשפט קמא.

בית-המשפט קמא קבע, בהכרעת-דינו המשלימה, שהממצאים בכף רגלה של הגב' אטקין ז"ל אינם מלמדים על דריסה ויכלו להיגרם כתוצאה מהטחתה של המנוחה אל הכביש. צוין גם, כי ד"ר גיפס עמדה אף היא על אפשרות זו כאפשרות סבירה. אף אנו סבורים, שקיומו של השפשוף האמור ושל התקלפות העור אינם מעידים על דריסה או סותרים את תרחיש-המומחה.

הוסיף הסנגור לטעון - העובדה שלחי ימין של הגב' אטקין ז"ל היתה זו שאמורה לפגוע בשמשה (אילו מדובר היה בחצייה משמאל לימין ולא לחי שמאל, כפי שארע בפועל) מלמדת שתרחיש-המומחה אינו משקף את שאירע בפועל.

בית-המשפט הנכבד קמא השיב לטענה זו על-ידי הפנייה לחוות-דעתה ועדותה בעל-פה של ד"ר גיפס מהמכון לרפואה משפטית (ראו סעיף 76 להכרעת-הדין הראשונה). ד"ר גיפס ציינה, שהסימנים בפנים אופייניים לפגיעה המשכית ואינם מתאימים לפגיעה ראשונית ברכב. חתכים, לדבריה, בד"כ לא נגרמים בפגיעה ראשונית אלא משמשת הרכב, מהנפילה לקרקע או מחיכוך באספלט. בהמשך (עמ' 54 לפרוטוקול), ציינה, שסימנים אלה יכולים להיגרם מאספלט פועל יוצא של פגיעה בכביש עצמו. בית-המשפט קמא קבע את אמינותה הגבוהה ומקצועיותה של העדה בהכרעת-הדין (סעיף 77) ומאמץ את חוות-דעתה ואת עדותה.

אנו מצטרפים לממצא זה של בית-המשפט קמא. קיים הגיון רב בדברים והם מבוססים על ידע מקצועי וניסיון. לפיכך, איננו רואים בטענת הסנגור, שלפיה יש פגיעה בלחיה השמאלית של הגב' אטקין המנוחה כדי לקעקע או להטיל ספק בתרחיש, אשר אומץ בהכרעת-דין בית-המשפט קמא.

הסנגור אף טען, כי קיפול המראה הימנית ברכב, בהתאם לטענת המערער בעדותו, איננו עולה בקנה אחד עם התרחיש שאומץ וכי קיפול זה מטיל ספק בקביעה, ולפיה חציית הולכות הרגל היתה משמאל לימין. את הטענה הזו, דחה בית-המשפט קמא ברמה העובדתית כבר במסגרת הכרעת-דינו הראשונה (ראו סעיף 69). צוין, כי המערער אמנם מסר בהודעה במשטרה שהמראה הימנית היתה מקופלת, אך דבריו אלה אינם מתיישבים עם תמונות הרכב בזירה (ת/11 תמונה 12) בהן נראית המראה במצב פתוח ושלם. כשהמערער נשאל על כך בבית-המשפט והופנה לתמונה הנ"ל השיב כי זה מה שזכר שראה (עמ' 106 לפרוטוקול). צוינו בהקשר זה גם דבריו של הבוחן אריסאן, אשר העיד שהמראה היתה פתוחה ולא מקופלת כשהגיע לזירה (עמ' 35 לפרוטוקול).

קביעה זו של הערכאה הראשונה מקובלת עלינו. היא מבוססת על הערכת העדויות ולפיכך, נודע משקל רב לעמדת הערכאה הראשונה בעניין. מעבר לכך, עיון בתצלום הנ"ל מדבר בעד עצמו.

התוצאה היא, שגם בעניין זה אין כדי להוליד ספק ביחס לתרחיש שאומץ בבית-המשפט קמא.

מכאן, ראוי לבחון את טענתו הכוללת של המערער במסגרת ערעורו על הרשעת המערער. לפי טענה זו, קיים תרחיש חלופי, העולה יפה בקנה אחד עם הראיות אשר הובאו לפני בית-המשפט. קיומו של תרחיש שכזה חותר תחת האפשרות לקבוע כי תרחיש המומחה (אשר אומץ בידי בית-המשפט קמא) הוא האפשרות הסבירה היחידה לקרות התאונה (ראו לעניין, "הסבר חלופי סביר" וראיות נסיבתיות - **עניין שמיל**, פסקה 23). בנסיבות אלה, מקום בו ההרשעה מבוססת על ראיות נסיבתיות, טוען הסנגור, ראוי ליהנות את המערער מהספק, להכיר בתרחיש החלופי כאפשרי ולזכות אותו מאשמה.

התרחיש החלופי המוצע מוצג להלן -

הולכות הרגל ירדו מימין לשמאל ביחס לתנועת רכבו של המערער; מאחר שהלכו כברת דרך ארוכה עד אז (מרח' חניתה) ומפאת גילן ומצבן הגופני מן הסתם היו **עייפות ואולי אף חשו סחרחורת**. המערער נהג את רכבו במהירות **נמוכה מ-40 קמ"ש**; הולכות הרגל התכוונו לחצות את הכביש על-מנת להגיע אל לוח מודעות, המצוי ממול, בגדה הנגדית של הרחוב; מעבר החצייה היה אותה עת ריק מאדם; השתיים **הלכו מרחק קצר זו מזו**. הן ירדו באורח **פתאומי** מהמדרכה לכביש; הגב' **אטקין ז"ל פגעה בצד-הרכב; הגלגל הקדמי של הרכב שפשף את כף רגלה ועלה עליה**; כתוצאה מכך, **גופה כופף ולפיכך, היא נחבלה בלחייה השמאלית משמשת הרכב**. כך, גם כופפה המראה. **הגב' אטקין ז"ל הוטחה לקרקע בתנועת סיבוב** וכך נגרם השבר בשמשת הרכב. בכך יש גם כדי להסביר את היעדרם של שברים ברגליה. **הגב' שפירא ז"ל ירדה לכביש ופגעה בחלק הקדמי של מכסה המנוע**. הגב' שפירא ז"ל ראתה, במצב זה את הגב' אטקין ז"ל נופלת והניחה כפות ידיה על מכסה המנוע (הכל כפי דבריה באמרתה). כפועל יוצא מכך, ניתן לאתר רק **מוקד נזק אחד במכסה-המנוע שנבע מפגיעת רגל ימין של הגב' שפירא ז"ל**. תרחיש זה עולה בקנה אחד עם מקום שכיבתן של הולכות הרגל בכביש לאחר שנפגעו, כפי שהדבר צולם מגובה, דקות ספורות לאחר התאונה. הסנגור הדגיש, כי כל תרחיש אחר מחייב שהשתיים החליפו מקומות ביניהן על הקרקע לאחר הפגיעה, מה שאיננו סביר כלל ועיקר. תרחיש זה עולה יפה בקנה אחד עם העובדה שהעד דניאל לא ראה את הולכות הרגל ממקום נסיעתו עובר לתאונה, וכן עם כך שנשמע צליל חבטה בודד ולא שניים.

תרחיש זה נבחן חזור ובחון בידי מומחה בית-המשפט קמא ונפסל משורה של טעמים כמפורט לעיל.

בסעיף 8.5.3.4 לחוות-דעתו מבהיר המומחה מטעם בית-המשפט שלתרחיש זה אין כל היתכנות. לפי התרחיש הנתון כאן, הגב' אטקין ז"ל נפגעה מדופן הרכב. הגב' שפירא ז"ל, המצויה מאחור לא יכולה הייתה במצב זה להספיק להגיע לנקודת המגע בחזית הרכב. הוא מבהיר, שהרכב מתקדם במהירות 11.1 מ/שניה; כך, חזית הרכב תעבור את קו חציית המנוחה מבלי שיפגע בה כלל (אלא לכל היותר היא תפגע בדופן הרכב מאחור).

בהתייחסו לתרחיש הגנה נוסף, שלפיו הגב' שפירא ז"ל הובילה בחצייה והגב' אטקין ז"ל מצויה כמטר משמאל, ציין המומחה, כי קיימת אמנם אפשרות של פגיעה בו-זמנית בשתי הולכות הרגל בנקודות המגע. עם זאת, **האפשרות שהנזקים שנגרמו ברכב יעלו בקנה אחד עם תרחיש זה איננה ריאלית**. משמוקד הכיפוף בפח באזור פנס האיתות הימני מצוי בגובה 70 ס"מ, משמעות הדבר הוא שהיה על הגב' אטקין ז"ל להרים רגלה כך שגובה מרכז הברך מהקרקע יהיה 42 ס"מ. הנפה כזו של הברך כלפי מעלה היא בלתי-סבירה ומרחיקה את הגוף מדופן הרכב ואיננה מתארת מצב הליכה נורמלי. כשהברך פוגעת בדופן, הראש נמצא מרחק כ-50 ס"מ ממוקד הנזק בשמשה הקדמית. במצב זה אין זה סביר שבנקודת הזמן של פגיעת הברך ברכב לחי שמאל תפגע בשמשה במקום בו נמצא הנזק. ודוק - אם ברך שמאל הייתה זו שפגעה בדופן, הרי שלחי שמאל הייתה צריכה לפגוע בשמשה. הכוח המופעל גורם, במקרה זה, להרחקת גוף הולך הרגל הנפגע מהרכב ולא להטחתו קדימה. כיוון הנזק בשמשה הקדמית המנופצת אינו תואם את

החלופה המתוארת. המומחה בחן את התרחיש גם לנוכח הפגיעה של הגב' שפירא ז"ל. הטענה, שלפיה כשהנפגעת שכובה על מכסה המנוע היא תשנה את כיוון תנועתה, תבצע תפנית סיבובית על מכסה המנוע ותוטל ימינה בלי שכוח כלשהו יגרום לה שינוי כיוון איננה אפשרית. האמור בפגיעה מרכזית, שבמהלכה סופג הגוף הנפגע את מהירות הרכב ואמור היה להיות מוטל קדימה ושמאלה בחצייה מימין לשמאל.

שני מוקדי הנזק הקדמיים על מכסה המנוע (אשר סומנו בירוק בצילום שבסעיף 8.5.6.4 לחוות-הדעת), **לא יכולים היו להיגרם מפגיעת הולך-רגל בודד אחד, שכן שני המוקדים מצויים במעט על אותו קו-פגיעה. גם הפגיעות בגוף המנוחה (בימין) אינם עולים בקנה אחד עם הטענה לחצייה מימין לשמאל.**

הסבריו של המומחה בכל הנוגע לדחיית תרחיש-ההגנה התקבלו על דעת בית-המשפט קמא ואומצו במלואם (ראו סעיפים 40 ו-43 להכרעת-הדין המשלימה). בית-המשפט קמא הוסיף וציין, ששתי המנוחות נזרקו קדימה מספר מטרים ונחתו אחת בסמוך לשנייה ושתייה נמצאו בצד ימין במנח דומה (רגליים כלפי כיוון ההטלה). בית-המשפט קמא מציין - אילו נפגעה הגב' אטקין ז"ל מדופן הרכב (פגיעה צידית) והגב' שפירא ז"ל נפגעת מחזית הרכב או מפינתו אמורים היינו למצוא את הגב' אטקין ז"ל קרוב הרבה יותר למקום הפגיעה שכן פגיעה זו מאופיינת בתנועה הצדה כשהתנועה קדימה כמעט זניחה. **העובדה שהשתיים הוטלו כמעט לאותו מרחק איננה מתיישבת עם פגיעה צדית.**

משאין ראיה לפגיעה בדופן ימין של הרכב, התרחיש שלפיו הגב' אטקין ז"ל פגעה בדופן ימין וראשה הוטח בשמשה וגרם לנזק שמוקדו 28 ס"מ מדופן ימין, נשלל מאליו.

מטעמים אלו וגם מטעמים נוספים, הכרוכים באופי הפגיעה בשמשה ובדברי ד"ר גיפס ביחס לפגיעות בגופה של הגב' אטקין ז"ל, אנו מקבלים עמדת בית-המשפט קמא ודוחים את תרחיש-ההגנה, כפי שהוצג לעיל ובדין שלפנינו.

סוף דבר

התוצאה היא, **שהרשעת המערער בגרימת מותן של המנוחות, הגב' אטקין ז"ל והגב' שפירא ז"ל בדין יסודה. אין עניין לנו בתאונה בלתי-נמנעת, כטענת ההגנה אלא בנהיגה רשלנית, הנעוצה בחוסר תשומת-לב להולכי-הרגל ובאי-מתן זכות קדימה, פועל יוצא מכך. משהוכח הקשר הסיבתי בין הפגיעה לבין המוות, הרשעת המערער בעבירה שיוחסה לו בדין יסודה.**

ערעור ההגנה הופנה (אף כי בחצי פה) גם נגד חומרת העונש שנגזר למערער (10 חודשי מאסר לריצוי בפועל, פסילה למשך 12 שנים בניכוי פסילה מנהלית, פסילה על תנאי, מאסר על תנאי ופיצוי בן 10,000 ₪ לכל אחת ממשפחות הנפגעות).

נימוק ההגנה להקלה בעונש - "הנסיבות המיוחדות של תיק זה, משך הזמן שחלף וכן נסיבותיו האישיות של המערער".

ב"כ המשיבה התנגד בתוקף לעתירה חלופית זו וטען, כי העונש אשר הוטל עושה חסד עם המערער.

כידוע, ערכאת הערעור תתערב בעונש שגזרה הערכאה הדיונית במקרים חריגים, אלו שבמסגרתם נפלה טעות מהותית או שהעונש חורג באופן ניכר ממדיניות הענישה הנוהגת (ראו למשל: ע"פ 2200/16 **סויטאת נ' מדינת ישראל**, פסקה

8, ניתן ביום 21.7.16)

לא זו אף זו, בית המשפט העליון עמד על עקרונות הענישה בעבירות של גרם מוות ברשלנות בתאונות דרכים, כדלהלן:

"האחד, ראוי לגזור על נאשם עונש מאסר בפועל ופסילה מלנהוג לתקופה הולמת, הן בשל עקרון קדושת החיים והן משיקולי הרתעה. השני, בדרך-כלל הנסיבות האישיות של הנאשם בעבירה זו אינן בעלות משקל כבעבירות אחרות המלוות בכוונה פלילית, הן בשל אופייה המיוחד של העבירה הנדונה והן בשל ביצועה השכיח גם על-ידי אנשים נורמטיביים. השלישי, אמת המידה הקובעת בעבירה זו היא דרגת הרשלנות" (ע"פ 6755/09 אלמוג נ' מדינת ישראל, ניתן ביום 16.11.09)

כשאלו הם פני הדברים, לא מצאנו כל טעם להתערב בעונש, ההולך כברת-דרך ארוכה לקראת המערער, בשים לב למהות ההרשעה ולתוצאותיו הקשות של מעשה-העבירה, לא כל שכן כאשר הן הזמן שחלף הן הנסיבות האישיות מצאו ביטויים לקולה בעונש המאסר שנגזר.

התוצאה היא שהערער על שני חלקיו נדחה.

על המערער להתייצב למאסרו בבית המעצר קישון **ביום שלישי 31.12.19** עד השעה 10:00 בבוקר או על פי החלטת שב"ס כשברשותו תעודת זהות או דרכון.

על המערער לתאם את הכניסה למאסר, כולל האפשרות למיון מוקדם עם ענף אבחון ומיון של שב"ס, טלפון : 08-9787336, 08-9787377.

על מזכירות בית המשפט להנפיק פקודת מאסר, וכן להמציא את העתק פסק הדין לשב"ס.

ניתן היום, כ"ג חשוון תש"פ, 21 נובמבר 2019, במעמד הנוכחים.

א' אלון, שופטת

א' לוי, שופט

י' גריל, שופט עמית
[אב"ד]